Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 132 (17255) | 1986 оной июниин 7, суббото | Сэн 3 мүн.

КПСС-эй ЦК-гай ПОЛИТБЮРОДО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани июниин 5-да боложо, Чернобыльскын АЭС-тэ болоhон аюул усалай хойшолонгуудые усадхаха талаар хэгдэжэ байhан хүдэлмэри, эдэ ажал хэрэгүүдые улам үргэдхэхэ саашанхи хэмжээнүүд тухай правительственна комиссиин мэдээсэлые шагнаба. Электростанциин талмай дээрэ, оршон тойронхи нютагуудта радиациин хэмжээе бага болгохо, уhа сөөрэмүүдые бузарлалгаhаа хамгаалха хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулагдажа байна гэжэ тэмдэглэгдээ. Радиациин хэмжээн тогтууритайгаар буурулагдажа байна.

АЭС-эй дүрбэдэхи энергоблогой объектнүүдые ашаглалгаhаа гаргажа хадагалха талаар правительственна комиссиин зохёон абаhан хэмжээнүүдые, болзорые Политбюро зүбшөөбэ. Аюул усалай хойшолонгуудые усадхалгада хабаадажа байhан хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлбэриин, материальна хангалгын гуримуудые саашадань нарижуулан hайжаруулха талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй дурадхалнууд hайшаагдаа. Аюул усалай болоhон газарта харюусалгатай даабаринуудые бэелүүлжэ байhан хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд. сэрэгэй алба хаагшад тухай саашадаашье онсо анхаралаа хандуулха гээшэ министерствэнүүд болон албан зургаануудай, нютагай партийна ба совет органуудай шухала зорилго болоно гэжэ тэмдэглэгдэбэ.

Аюултай газарhаа нүүлгэгдэжэ гаргагдаhан хүн зониие ажалда оруулха, гэр байраар хангаха, социально-ажаhуудалай хангалгые hайжаруулха талаар шэглүүлэгдэhэн хэмжээ ябуулганууд баталагдаа. Иимэ зорилготойгоор тэдэниие ажалда оруулха хэрэгээ июнь hарада түгэсхэхөөр, эндэhээ нүүлгэгдэhэн бүлэнүүдые болбосон hайн гэр байраар хангаха бүхы асуудалнуудые октябрь болотор шиидхэхээр хараалагдана.

Байгша ондо ургаса хуряалгын хүдэлмэриие, сооhо таряа болон тэжээл бэлэдхэлые саг соогоо, hайн шанартайгаар үнгэргэхэ тухай асуудалые Политбюро хаража үзэбэ. Заседани дээрэ тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, хүдөө ажахын продукци шадаал hаа ехээр абажа, хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр бүри hайнаар хангахын тула ажахые эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда колхоз, совхозууд, агропромышленна нэгэдэлнүүд ехэ хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха зэргэтэй.

Мүнөө таряашадта эгээл халуун саhа орожо байна. Хуряалгын хүдэлмэридэ hайнаар бэлдэжэ, ургуулhан бүхы юумэеэ саг болзортонь, гаргаша багатайгаар хуряажа абахын, болбосоруулхын, хэрэглэгшэдтэ хүргэхын тула агропромышленна үйлэдбэриин бүхы шатануудые ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрhөө хойшо энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха шухала. Партийна комитедүүдэй. совет болон ажахын органуудай бэелүүлжэ байhан эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин ашаг үрэ нэн түрүүн имагтал энээгээр тодорхойлогдохо. Бии байгаа материально-техническэ хэрэгсэлнүүдые, нөөсэнүүдые гүйсэд элсүүлхэ, хараалагдаhан даабаринуудые бэелүүлхын түлөө ажалша коллективүүдтэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, малай үбэлжэлгын үедэ бата найдамтай тэжээлэй бааза байгуулха тухай онсо анхаралаа хандуулха, ерэхэ жэлдэ үндэр баян ургасын hайн үндэhэ hуури табиха шухала гэжэ Политбюро тэмдэглээ.

Продукцяар хангалгын хэлсээнүүдые бэелүүлхын түлөө нэгэдэлнүүдэй, предприятинуудай ба эмхинүүдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд тухай асуудалые Политбюро зүбшэн хэлсэбэ. Энэ асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаhан тогтоол түсэблэлгын ба хэлсээнэй журамые бэхижүүлхэ, ажалша коллективүүдтэ жэгдэ hайнаар хүдэлхын, арадай ажахые материально-техническэ талаар тогтууритай hайнаар хангахын тула таарамжатай байдал байгуулха талаар шэглүүлэгдэнхэй байна. Иимэ зорилготойгоор 1987 онhоо эхилжэ, үйлэдбэриин ба хангалгын түсэбүүдые зохёон табилгые гуримшуулхаар, ажахын хэлсээнүүдые баталалгада, гүйсэдхэн бэелүүлгэдэ эд хэрэглэгшэдэй эрхэнүүдые үргэдхэхөөр, үйлэдбэрилэн гаргаhан продукцяар хангаха түсэбүүдээ наринаар дүүргэхын түлөө ажалша коллективүүдэй аша туhа болон харюусалгые дээшэлүүлхээр хараалагдана.

Залуушуулые сэрэгэй албанда бэлдэлгые саашадань hайжаруулха талаар шэглүүлэгдэhэн тогтоолые КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаба. Армиин албанда залуушуулые бэлдэлгын хэмжээе дээшэлүүлхэ, тэдэнэй бэе махабадые хатуужуулха. эмнэлгэ-элүүржүүлгын хүдэлмэриие нарижуулан hайжаруулха, сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгые үргэдхэхэ талаар нэмэлтэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхыень энэ тогтоолоор партийна, совет, профсоюзай, комсомолой органуудта, зохихо министерствэнүүд болон албан зургаануудта даалгагдаа. Хараалагдаhан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэ социалис Эсэгэ ороноо, совет хүнүүдэй амгалан тайбан ажалые хамгаалха уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхээр бэлэн байhан залуушуулаар СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдые бүридүүлхэ зорилготой байна.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ үнгэргэгдэhэн дипломатическа хүдэлмэришэдэй зүблөөнэй дүнгүүдые Политбюро хаража үзэбэ. Нүхэр М. С. Горбачев тэрээн дээрэ үгэ хэлэhэн байгаа. КПСС-эй XXVII съезд дээрэ хараалагдапан стратегическэ хараа шугамые бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар дипломатическа корпусой зорилгонууд энэ зүблөөн дээрэ тодорхойлогдоо hэн. Уласхоорондын оршом соо Совет гүрэнэй бэелүүлдэг эб найрамдалта хараа шэглэлые бодотоор бэелүүлгэдэ хабаададаг СССР-эй МИД-эй, бүхы эмхи зургаануудай ажал ябуулгын үндэhэ hуурида эдэ зорилгонууд табигдаха ёhотой. Гадаадын оронуудтай Советскэ Союзай политическэ, худалдаа наймаанай-экономическа, эрдэм-техникын ба соёлой харилсаанай ехэ ашаг үрэ хангаха талаар эдэ эмхи зургаануудай хүдэлмэриин гуримые, онол аргануудые саашадаашье нарижуулан hайжаруулха шухала гэжэ тэмдэглэгдээ.

Нүхэд М. С. Горбачев болон Э. А. Шеварднадзиин Японой гадаадын хэрэгүүдэй министр С. Абэтэй хэhэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые Политбюро согсолбо. Совет-япон харилсаае саашадань хүгжөөхэ талаар хөөрэлдөө хэхээр, хоёр ороной арадуудай үгэеэ ойлголсохын, Азиин-Номгон далайн оршондохи аюулгүй байдал хангахын тула хамтаараа хүсэлэл оролдолгонуудые гаргахаар бэлэн байhанаа тэдэнэр мэдүүлээ. Японие онсо hонирхуулhан асуудалнуудта ямараар хандажа байhанаа, худалдаа наймаанай-экономическа, эрдэм-техникын ба соёлой харилсаае хүгжөөхэ тухай үгэеэ ойлголсохо байhанаа тэдэнэр элирхэйлбэ. Гэхэтэй хамта Японтой амгалан тайбан хэлсээ баталхын түлөө тэмсэхэдээ, дэлхэйн хоёрдохи дайнай үрэ дүнгүүдээр шиидхэгдэhэн асуудалнуудые дахинаа хаража үзэлгые Советскэ Союз буруушаана гэжэ тэмдэглэгдээ.

Нүхэр Н. И. Рыжковой Йеменэй Социалис партиин ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн. НДРЙ-гэй Премьер-Министр Я. С. Наомантай хэhэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд hайшаагдаба. СССР болон НДРЙ-гэй али бүхы харилсаанай, Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые үнэн зүбөөр гуримшуулан шиидхэхын түлөө, эб найрамдалай ба шахардуу шанга байдалые hуларуулхын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудаар ниитэ нэгэн hанал бодолтой байhыень хөөрэлдөөнүүд батална гэжэ тэмдэглэгдээ. Совет-урда йеменэй уулзалга хоёр ороной хоорондохи хани харилсаае бэхижүүлхэ шэнэ алхам болоо.

Монголой Арадай-революционно партиин XIX съездын хүдэлмэридэ КПСС-эй делегациин хабаадаhан тухай, нүхэр Ж. Батмүнхтэй, Монголой бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй делегациин уулзаhан тухай нүхэр В. И. Воротниковой мэдээсэлые шагнаха зуураа, түүхэтэ үйлэ хэрэгүүдээр шалгагдаhан марксизм-ленинизмын ба социалис интернационализмын гол ёhонуудай үндэhэ hуури дээрэ манай партинуудай ба оронуудай аха дүүгэй хани барисаае. али бүхы харилсаа холбоое саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөхые шиидэнхэй байhанаа Политбюро тэмдэглэбэ.

КПСС-эй ба Совет гүрэнэй дотоодын болон гадаадын политикын бусад зарим асуудалнууд КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, зохихо шиидхэбэринүүд баталагдан абтаhан байна.

МАЛ АЖАЛ — онсо тухала hалбари

ДААБАРИ ҮЛҮҮЛЭГДЭХЭ

Эдэ hарануудта мал шахан таргалуулха гүүртэнүүдые харууhалдаг малшад амжалтатай хүдэлбэ. Тэдэнэй ашаар район гүрэндэ мяха худалдаха байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэб 106,3 процент дүүргээ hэн. Түсэбэй ёhоор бүхыдөө 5500 центнер мяхан худалдагдаха байгаа hаа, 5794 центнер худалдагдаа. Түсэбэй дүүргэлтэдэ Хүлэй, Хасуууртайн, [illegible]дэ-Тайлсын совхозууд горитой хубитаяа оруулаа. Жэшээлхэдэ. Хүлэй совхоз түсэбөө 127,4 процент дүүргэhэн байна. Бэшэшье ажахынууд гүрэндэ мяха худалдаха даабарияа үлүүлээ.

Тэрэшэлэн гүрэндэ hү худалдаха хахад жэлэй түсэб Хасуууртайн, Үдын совхозууд дүүргэхэ болонхой. Үдын совхоз түсэбэй ёhоор 3000 центнер hү худалдаха байгаа hаа, эндэхи малшад даабарёа үлүүлхэ хараатай. hаяын үдэрнүүдтэ Дээдэ-Тайлсын, Анаагай совхозууд хахад жэлэйнгээ даабариие дүүргэхээ байна.

Г. БАДМАЕВ.

ҮНДЭР УЯЛГА

Арзгуунай хоёрдохи hүнэй фермын комсомол-залуушуулай коллектив зунай hайхан сагые зүбөөр хэрэглэн, бэлшээриин үедэ hү ехээр haaжа, гүрэндэ тушаахадаа, hайн шанартай продукци худалдаха талаар үүсхэл гаргажа, тэдэнэрэй жэшээгээр хүдэлхыень районойнгоо бүхы малшадые уряалба. Түс фермын малшад зунай гурбан hарын туршада үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 850 килограммhаа доошо бэшэ hү haaхаар социалис уялга абаа. Энэ коллективэй түрүү hаалишан Д. Ц. Шарланова зунай hарануудта үнеэн бүриhөө 1100 килограмм hү haaха байhанаа мэдүүлээ.

Зунай бэлшээриин үедэ хямда сэнтэй, гаргаша багатай элбэг hү, мяха абаха талаар дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялгануудые баталан абаба. hүүлээрнь ажахымнай шеф болохо Хурамхаанай ОРС-ын коллективэйхид худалдаа наймаа дэлгээ. Удаань совхозой hайн дуранай самодеятельностиин коллектив концерт-наада харуулжа, малшадые баярлуулаа.

М. ЭРДЫНЕЕВ,
Хурамхаанай районой Гааргын совхозой партбюрогой секретарь.

АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ ХАНГАХА

СОВЕТ БОЛОН ГАДААДЫН ЖУРНАЛИСТНУУДТА ЗОРЮУЛАГДАhАН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

Эрдэмтэд болон инженернүүд, дозиметристнүүд ба врачнар. сэрэгэй тусхай подразделенинүүдэй барилгашад болон сэрэгшэд Чернобыльскын АЭС дээрэхи авариин хойшолонгуудые усадхаха талаар габшагайгаар хүдэлнэ. Чернобыльдохи үйлэ хэрэгүүд, манда тудаhан үйлэ гай гансашье правительственна шэнжэлэгшэд болон атомна элшэ хүсэнэй талаар мэргэжэлтэдэй hанаае зобооно бэшэ. Эндэ ямар хүдэлмэриин ябуулагдажа байhан тухай, АЭС-эй оршон тойрон радиациин хэр ехэ байhан тухай дэлхэйн томо томо газетэнүүдэй болон телекомпанинуудай түлөөлэгшэд уншагшадтаа ба шагнагшадтаа үе-үе болоод мэдээсэхэ аргатай юм. Журналистнуудтай золжээтэ, табадахи уулзалга СССР-эй МИД-эй хэблэлэй түбтэ июниин 5-да болоhон байна.

Чернобыльдохи үйлэ хэрэгүүд бидэ, совет хүнүүдтэ, мүн бүхы хүн түрэлтэндэ горитой hургаал боложо үгөө, гээд оролтын үгэ хэлэхэдээ, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. Ф. Петровский тэмдэглэбэ. Эрдэм ухаанай болон техникын хүгжэлтэтэй холбоотой иимэрхүү гэнэ усал хүнүүдэй шэн зоригые болон сэдьхэл бодолой шэнжэ шанарые гансашье туршана бэшэ, харин манай ядерно-зэмбуулинай хүшэр хэсүү зуун жэлдэ гүрэнүүдэй, мүн зарим эрхэтэдэй ехэ харюусалгатай байhыень харуулна. Совет правительствын үйлэ хэрэгүүд харюусалгын мэдэрэлээр, хүнүүд тухай анхарал оролдолгоор тодорхойлогдоно гээд Чернобыльдо болоhон гэнэ усал үнэншэмөөр батадхана.

Авариин хойшолонгуудые усадхаха талаар хэгдэжэ байhан хүдэлмэри тухай Совет правительство ходо мэдээсэжэ байгаа. Бүри түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилжэ, Атомна элшэ хүсэнэй талаар уласхоорондын агентствэтэй (МАГАТЭ) ажал хэрэгэй талаар нягта харилсаа холбоо тогтооhон байна. Мүн иимэ ушарай болоhоной hүүлээр Советскэ Союзда уласхоорондын түсэбэй тобшололнууд хэгдэhэн байгаа. Нэгэдэхеэр. дэлхэй дээрэ ядерна элшэ хүсэнэй аюулгүй хүгжэлтын найдамтай арга гурим байгуулха талаар үргэн харилсаа холбоо бэелүүлхые бидэ дурадхаабди. АЭС-тэ юумэнэй эбдэрхэдэ ба авариин болоходо, илангаяа радиоактивна бодосуудай агаарай дайдада тараха ушарта нэгэ нэгэндээ саг дары мэдээсэжэ, түргэн туhаламжа үзүүлхэ гуримтай болохо хэрэгтэй. Хоёрдохёор, бүри энэ зуун жэлдэ ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гүйсэд дүүрэнээр ба хаа хаанагүй усадхаха зорилгоор хүсэлэл оролдолгонуудаа шангадхаха хэрэгтэй гэжэ бидэ тоолонобди. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй туршалгануудые болюулха гээшэ энэ шэглэлээр хэгдэхэ түрүүшын бодото алхам боложо шадаха. Энээнтэй дашарамдуулан, ядерна туршалгануудые гансал өөрынгөө талаhаа болюулха шиидхэбэреэ дахинаа байгша оной августын 6 болотор Советскэ Союз hунааhан байна. М. С. Горбачев совет телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, эдэ бүхы бодолнуудые найруулhан байгаа. Түс асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин бэшэгүүд тушаа дурадхалнууд СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ орооно. hаяшаг бүхы оронуудай болон зарим уласхоорондын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэ тэрэнэй бэшэгүүд эльгээгдэhэн байна.

Социалис, мүн тэрэшэлэн бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй гүрэнүүд, баруунай зарим оронууд, бүхы дэлхэй дээрэхи олон мянган жиирэй эрхэтэд Чернобыльдо болоhон аваридa ехэ харюусалгатайгаар хандаа гээд гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглэбэ. Бидэниие дэмжэhэнэйнь түлөө, туhаламжа үзүүлхые дурадхаhанайнь түлөө бидэ бүхы хүнүүдтэ талархалаа мэдүүлнэбди.

Авариин хойшолонгуудые усадхаха талаар хүдэлжэ байhан хүнүүдтэ, харин үглөөдэр станцидаа бусаха мэргэжэлтэдтэ, оршон тойронхи hуурин тосхонуудай хүн зондо аюулгүй байдал хангаха гэhэн уряа доро энэ саг зуураар хаагдаhан зонодо хүдэлжэ байhан хүнүүд ажаллана. Эндэ ябуулагдажа байhан айхабтар ехэ хүдэлмэри тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо Ю. П. Баталин мэдээсэбэ. Мэргэжэлтэд-барилгашад болон проект зохёогшодтой хамта Чернобыльскын АЭС ошожо, шэнэ шатада хэгдэхэ хүдэлмэриин техническэ шиидхэбэринүүдые тодорхойлhон байнабди гэжэ тэрэ хэлэбэ. Дүрбэдэхи блогые ашаглалгаhаа гаргажа хадагалха станциин газар дээрэ ба оршон тойронхи нютагуудта аюулгүй байдал хангаха талаар айхабтар ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдэхэ болоно.

Удаань пресс-конференцидэ хабаадагшад журналистнуудай асуудалнуудта харюусаа. Госкомгидромедэй түрүүлэгшэ Ю. А. Израэль, атомна элшэ хүсэ хэрэглэхэ талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. М. Петросьянц, СССР-эй элүүрые хамгаалгын министрэй нэгэдэхи орлогшо О. П. Щепин, И. В. Курчатовай нэрэмжэтэ Атомай элшэ хүсэнэй институдай директорэй нэгэдэхи орлогшо академик В. А. Легасов асуудалнуудта харюусаа.

(ТАСС).

Шалгалта юу харуулааб?

АНХАРАГДААГҮЙ АСУУДАЛ

Иигээд ойрын үдэрнүүдhээ республикын ажахынуудай хониной ноохо хайшалдаг пунктнуудта олон тоото онъhон хайшанууд хүдэлгэгдэжэ, «сагаан алта» суглуулха харюусалгатай хүдэлмэри эхилхэнь гээшэ. Тэрэнэй урда тээ абтаhан хурьгадаа эхэhээнь hалгааха баhал шухала кампани эдэ үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэжэ дүүргэгдэхэ ёhотой. Энэ талаар Ивалгын райондо эдэ хүдэлмэриин хэр ябуулагдажа байhаарнь hонирхожо, түс районой агропромышленна нэгэдэлэй түрүүлэгшэ И. П. Осеевтэ хэдэн асуудалтайгаар хандабабди.

—«Сагаан алта» суглуулха хүдэлмэреэ эмхи. гуримтайгаар үнгэргэхэ ёhотойбди. hаяхан үнгэргэгдэhэн мэргэжэлтэдэй суглаан дээрэ энэ шухала хаhа июниин хорёодоор захалхаар хараалагдаа. Теэд даб дээрэ тэрээндэ бэлэдхэл үшөөл хүсэд эхилээдүй. Бидэ мүнөө бүхы hанал бодолоо тэжээл бэлэдхэлгэдэ хандууланхайбди. Энэ талаар тусхай комисси байгуулагданхай. Хурьгадые эхэhээнь hалгааха асуудал hаяар шиидхэгдэжэ байна. «Заветы Ильича» совхоздо байгуулагдаhан ажалай болон амаралтын лагериин бааза дээрэ районой семинар hаяхан үнгэргэгдэжэ, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, хонишод тэндэ уригдаhан байха юм. Эндэ табигдаhан гол асуудалай нэгэниинь гэхэдэ хурьга илгалга болоо hэн. Энэ шухала кампаниие hаяын сагта дүүргэхэ тушаа зорилго эдэнэрэй урда табигдаа. Түс ажахынхид мүнөө бүхы хурьгадаа эхэhээнь hалгаажа, энэ лагерьта дамжуулан үгэнхэй. Иигэжэ хурьгадые олоор шахан таргалуулжа, намартаа гүрэндэ тушааха гээшэ алишье талаараа ашаг үрэтэй байна. Иимэ онол аргаар бидэ энэ жэлдэ 6000 хурьгадые шахан таргалуулхаар хараалнабди, — гэжэ Иван Перфильевич дэлгэрэнгыгээр харюусаа hэн.

«Заветы Ильича» совхозой ажалай болон амаралтын лагерьта хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ 2600 хурьган асарагдаад, харууhалагдажа байна. Тэрэнэй 1360 толгойнь шахан таргалуулгада табигданхай. Бэшэниинь бэеэр муу, үлбэр, үбшэн хурьгад болоно. Эдэ бүхы хурьгадые Гильбэрын дунда hургуулиин юhэдэхи класс дүүргэhэн 10 үхибүүд ажахын хоёр хонишодой хүтэлбэри доро харууhална. Хурьгад хэдэн бүлэг болгон хубаарагдаад, дээрээ hарабшатай байранууд соо байлгагдана.

— Үхибүүд хоёрдохи үдэрөө эндэ хүдэлжэ байна. Мүнөөдэр унтари хэбтэриемнай, эдеэ хоолыемнай асаржа үгэбэ. Иигээд эндээ байгаад ажаллахамнай гээшэ. Эдэ 10 хүбүүд, басагад нэгэ hара хүдэлөөд, гэртээ хариха юм. Тэдэнэрэй орондо ондоо бүлэг үхибүүд ерэхэ байна. Иигэжэ бидэ энэ 2600 хурьгадаа зунай гурбан hарын туршада харууhалжа, толгой бүриин шэгнүүрые 30 килограммда хүргэжэ, гүрэндэ тушааха хэлсээ баталанхайбди,— гэжэ hургуулиин багша Л. Ц. Чимитова хэлэнэ.

Эдэнэртэй хамта хоёр багша хүдэлэлсэхэ юм. Мүнөө математикын багша Я. Д. Бальжирова экзамен абахаяа hөөргөө бусаhан байба. Теэд үхибүүдэй хажууда hурган-хүмүүжүүлэгшэд комсомолой гэшүүн Пурбо Гомбоев, коммунист Владимир Дармаев гэгшэд ажаллажа, залуушуулда hургаал заабари, туhатай зүбшэл үгэнэ.

Эндэ асарагдаhан үлбэр, муу хурьгад онсо харууhан доро абтанхай. Тэдээндэ hайн тэжээл үгтэнэ. Ветеринарна хүдэлмэрилэгшэ Саран Жамсаранова эмшэлгын хүдэлмэри эрхилнэ.

— Эдэ муу хурьгадай олонхинь уушханай үбшэндэ нэрбэгдэhэн. Тиимэhээ иимэ малда ингаляци хэнэбди. Энэ хорёогой тэгэн дунда түхеэрэгдэhэн бүүдхэ соо хорёод хурьга оруулаад. аргалнабди, — гэжэ тэрэ хэлээ hэн.

Хониной ноохо хайшалха хүдэлмэреэ эндэ эхилээдүй байhандань гэмшэлтэй. Совхозой директор П. Б. Банзаров энэ асуудалаар иимэ харюу манда үгөө hэн.

— Мүнөө пунктмнай бэлэн бэшэ. Ошожо харяhанайшье үлүү. Иигээд тэндээ тусхай бригада табижа, үүдэнүүдыень абаашажа тодхохобди, дотоохи, газаахиень сэбэрлэхэбди. Ноохо хайшалдаг агрегадуудаа бултыень эдэ hаяын сагта заhабарилжа эхилхэмнай. Урдань ноохо дарадаг пресс үгы дээрэhээ зобогшо hэмди. Мүнөө худалдажа абаабди. Агрегадта хэрэгтэй болохо запчатьнуудаар гүйсэд хангагдахабди. Манда эрхим hайн хайшалагшад бии. Иигэжэ бидэ энэ харюусалгатай хаhаяа ажалай 13—14 үдэрэй туршада дүүргэхэбди. Сэбэр утаhаарнь тоолоходо, 185 центнер ноохо гүрэн түрэдөө тушаахабди. Энэмнай хонин бүриhөө 3,4 килограмм ноохо абаhантай адли. 1360 хурьгадай, 12 мянган хонидой ноохыень хайшалхабди. Бидэ мүнөө . бүхы хурьгадаа эхэhээнь hалгаажа дүүргээбди,— гэбэ.

Хүршэ Оронгын совхоздо хүрэжэ ерэхэдээ, баhал эдэ асуудалнуудта анхаралаа хандуулаа hэмди. Эдэнэр байгша ондо 13 мянган хонидой ноохо хайшалхадаа. толгой бүриhөөнь дунда зэргээр 3,6 килограмм «сагаан алта» суглуулхаар хараална. Иигэжэ түс ажахынхид гүрэндэ 194 центнер ноохо худалдаха түсэбөө холо үлүүлхэ байна.

Эндэхи ноохо хайшалдаг пунктда хүрэжэ ерэхэдэмнай, тэрэнь нёдондоной бог шоройhоо, ноохоной бутархайhаа арилгагдаашьегүй, харша хаамагынь заhабарилга хэгдээшьегүй байгаа бэлэй. Хутагануудые тошиилдодог таhалга соо электро-хайшанууд, мотоорнууд, тошиилын зүйлнүүд «обоо-онгёор» хаягданхай харагдаба. Юрэдөөл, бүхы зэр зэмсэгээ иигэжэ хадагалдаг байhыень харахада сэдьхэлээ голхорхоор hэн.

— Пунктаяа, агрегадаа hаядаа заhабарилжа эхилхэмнай. Нёдондо бидэ июниин 25-да ноохоёо хайшалжа захалаа бэлэйбди. Энэ жэлдэ июлиин эхеэр захалхабди. Хэды шэнээн запчастьнуудай хэрэгтэйень хэлэжэ шадахагүй байнаб. Ажахымнай хонишод байгша ондо 5600 хурьгадые абаа бэлэй. Мүнөө тэдэнэй 2000 толгойнь илгагдаад байна. «Культура» гэжэ газарта түхеэрэгдэhэн ажалай болон амаралтын лагерьта 1500 хурьган абаашагданхай. 3—4 үдэр соо шухала кампанияа түгэсхэхэ ёhотойбди.— гэжэ түс совхозой ахамад зоотехник Б. Ц. Ульзутуев hанаа амарханаар хэлэбэ.

Энэ лагериин ажал хэрэгээрнь танилсахадамнай, юрэдөөл эндэ сугларhан үхибүүдэй hайнаар ажаллаха, амарха эрхэ байдал байгуулхые оролдогдоо гэжэ харахадаа ойлгоо hэмди. Басагадай, хүбүүдэй байха байранууд, эдеэлхэ столовонь hайнаар түхеэрэгдэнхэй. Улаан булан үгы дээрэhээ басагадай байра соо үлгэгдэhэн самбарта өөhэдын түсэбүүдынь элитээр харуулагдана. Теэд хурьгадые хайшан гэжэ эдеэлүүлжэ, харууhалжа, нэмэлтэ шэгнүүр абаха тухай зүбшэл заабаринууд, тэжээлэй рацион, ажалай түлбэри тушаа нэгэшье юумэн харагдабагүй.

— Манда иимэ юумэнүүдые үгөөгүйл даа. Хурьгадай толгой бүридэнь 200 грамм холимог тэжээл, 300 грамм витаминтай ногооной гурил, 300 грамм үбhэ үгэхэт гэжэ зоотехник хэлээ hэн. Тэрэнииень баримталхые оролдогшобди. Тахяагай аргал (пудрет) асаржа үгэхэбди гээ бэлэй. Мүнөө үгыл даа. 3 багша, 21 hурагшадта дүн хамта 2100 толгой хурьгадые даалгажа үгэхэнь. Теэд манда зүбшэл, заабари үгэхэ дүй дүршэлөөр баян хонишод томилогдоогүй. Би хониин ажалда хүдэлжэшье үзөөгүйб. Физкультурын багшаар ажалладагби. Энэ асуудалые совхозой хүтэлбэрилэгшэд шиидхэхэ аабза гэжэ найдагдана.—гээд А. Д. Зодбоев мэдүүлбэ.

Анатолий Дабаевич аргагүй зүб асуудал табина. Тэдэнэртэ заатагүй hурган-хүмүүжүүлэгшэд байха уялгатай ха юм. Тэдэнэртэ хонишодые нэмэжэ үгэхэ талаар совхозой дирекциин анхаралаа хандуулха бэзэ.

В. ДАМБАЕВ.
республикын агропромкомитедэй хүдөө ажахын выставкын директор.
Д. ДОНДОКОВ,
манай тусхай корр.

...то-Байгалай районой «Тыйсхэй» совхоздо Буряадай ...й Верховно Соведэй депутат Валентина Владимировна hаалиншанаар хүдэлдэг. Тэрэ 18 үнеэ hаадаг. Үнгэ-...жэлдэ үнеэн бүриhөө 2300 килограмм hү hааhан байна. Вален-... Владимировна байгша оной нэгэдэхи кварталда үнеэн ...hөө 960 килограмм hү hааhаад байна. ...РАГ ДЭЭРЭ: В. В. Шункова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

XII ТАБАН ЖЭЛ: хурдадхалгын замаар

ҮЙЛЭДБЭРИТЭЙ ХОЛБООГОО ҮРГЭДХЭН...

«ЭРДЭМ УХААНАЙ ТУЙЛАЛТАНУУДЫЕ АРАДАЙ АЖАХЫДА БҮРИ ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ХЭРЭГЛЭХЭ ХЭРЭГТЭЙ. ГЭБЭШЬЕ, ҮЙЛЭДБЭРИИН ЭРДЭМ УХААНТАЙ ХОЛБОО БАРИСАА ТОГТООЛГО, ЭРДЭМ ТЕХНИКЫН ТУЙЛАЛТАНУУДЫЕ ТЭРЭНЭЙ ГҮЙСЭД ДҮҮРЭНЭЭР ХЭРЭГЛЭЛГЭ МҮН ЛЭ ШУХАЛА».

(КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдhээ).

Республикын социальна хүгжэлтые хурдадхажа, ажалшадай ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгые улам hайжаруулхаар хараалагдаhан хэмжээнүүд соо Эдеэ хоолой программа онсо hуури эзэлнэ. Тиимэhээ энэ табан жэлэй туршада Буряад оронноймнай колхоз, совхозууд, хүдөө ажахын предприяти, нэгэдэлнүүд мяха, hү үйлэдбэрилгээ 1,5—2 дахин, овощ — 2,7 дахин дээшэлүүлхэ болоно. Энэ асари ехэ зорилгонуудые урагшатайгаар бэелүүлхын тула нютагай эрхэ байдалда тааруулагдаhан мүнөө үеын эрдэм-техникын туйлалтануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ байhамнай элитэ. Тиин Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай эрдэмтэд мүнөө энэл асуудалаар горитойхон хүдэлмэри ябуулжа байнхай.

Манай институдай коллектив ороohото болон олон жэлэй ногооной баян ургасатай сортнуудые бии болгожо, газар таряаланда, тэжээл үйлэдбэрилгэдэ, мүн мал ажалай гол hалбаринуудта түрүү технологи зохёожо нэбтэрүүлхэhээ гадна БАМ-ай оршондохи нютагуудта эдеэ хоолой бааза байгуулха шухала асуудал шиидхэхэ шэглэлтэйгээр хүдэлмэрөө ябуулна. Тэрэшэлэн эрдэмтэднай хүдөө ажахые тусгаар мэргэжүүлхэ, тэрэнэй үйлэдбэриин гол нөөсэнүүдые — газараа, гол фонднуудаа, мүн хүдэлмэриингөө хүсые ашагтайгаар хэрэглэхэ талаар үргэн ехэ шэнжэлгэнүүдые хэнэ. Эдэ шэнжэлгэнүүдэй дүнгөөр республикын хүдөө ажахые зүбөөр эрхилхэ тусхай заабаринууд тодорхойлогдоо гэхэ гү, али hалбари бүхэнэй үйлэдбэриие али бүхы талаhaaнь эршэмтэйгээр хүгжөөхэ хэмжээнүүд хараалагдаhан байна. Мүнөө үедэ газар таряаланда зональна гурим урагшатайгаар нэбтэрүүлэгдэжэ, найдамтай дүнгүүд туйлагдажа эхилээ. Тобшолбол, севооборот үргэнөөр хэрэглэгдэжэ, силосэй ургамалнуудай холисо ехээр тарягдадаг болоо. Эндэ баян ургасатай рапс, тоhолиг редькэ, буурсагта, залаата ургамалнууд гол hуури эзэлнэ. Мүн ороohото ургамалнуудые тарижа сенаж дараха, газарай хүрьhэнэй муудалгатай тэмсэхэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана.

hүүлэй үедэ институдаймнай научна хүдэлмэрилэгшэдэй бии болгоhон баян ургасатай, нютагай байгаалиин эрхэ байдалда таараhан «бурятская-34», «бурятская-79» сортын шэниисэ Байгалай үмэнэхи газар нютагуудта үргэнөөр тараагдаа. Тусхайлбал, нёдондо бүхы Забайкалида тариглаhан нимэ ургамалай 80 процентнь гэхэ гү, али 455 мянган гектарта «бурятская-34», «бурятская-79» сортын шэниисэ ургуулагдаа hэн.

Институдай туршалга-үйлэдбэриин ажахынууд ороohото ургамалнуудай эрхим шанартай үрэhэ хүрэнгэ суглуулжа худалдаха табан жэлэйнгээ, мүн 1985 оной түсэбүүдые үлүүлhэн байна. Тэрэ тоодо «бурятская-79» сортын шэниисын үрэhэ бэлэдхэхэ даабари хоёр дахин үлүүлэгдөө. Манай эрдэмтэд эдэ жэлнүүдтэ нютагай эрхэ байдалда таараhан таряанай үрэhэ хэрэглэжэ, газар таряаланда зональна гурим нэбтэрүүлхэ хүдэлмэреэ урагшатайгаар ябуулна. Мүн партиин обкомой, республикын Министрнүүдэй Советэй үүсхэл болон дэмжэлгээр институдай зохёожо тодорхойлhон БАМ-ай шадархи зонодо тусхайлбал, Хойто-Байгалай райондо эдеэ хоолой бааза байгуулха хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ байнхай. Эндэ анханайнь хоёр ажахыда үшөө гурбан совхоз шэнээр байгуулагдажа нэмээд, манай эрдэмтэдэй заабаряар тэндэ газарай үрэжэл hайжаруулха хүдэлмэри ябуулагдана.

Саашадаа хүдөө ажахын hалбари бүхэниие аша үрэтэйгөөр хүгжөөхын тула шэнжэлгэ, туршалгын хүдэлмэриие улам үргэдхэхэ зорилготойбди. Мүнөө институдай научна хүдэлмэрилэгшэд «бурятская-94», «сэлэнгэ» сортын шэниисэ, «восковой-197» сортын олон жэлэй хяаг, «зубай» сортын залаата ногоо, «витим», «хилок» сортын ешмээн бии болгоод, гүрэнэй туршалгада дамжуулан хэй. Тиихэдэ 1984 онhoo «гэрэл» сортын обёос, 1985 онhoo «останинский» сортын ногоон ажахынуудта үргэнөөр тарягдахаар дурадхагдаhан байна. Тэрэшэлэн институдай эрдэмтэд тэжээл үйлэдбэрилгые аша үрэтэйгөөр ябуулха заабари тодорхойлжо, шэниисэ эршэмтэй технологёор тариха дурадхалнуудые зохёожо үгэhэн юм.

haалиин малай ашаг шэмые улам дээшэлүүлхэ шэглэлтэйгээр 1982 онhoo туршалга-шэнжэлгын ехэ ажал ябуулагдана. Тодорхойлбол, нютагай эрхэ байдалда таараhан симментал үүлтэрэй эхэ малаа монбельярд болон хара зүhэтэй голштино-фризскэ үүлтэрэй бухын үрөөр үрэжүүлжэ, hү шэмээрээ бүри булюу мал бии болгохо хүдэлмэри ябуулна. Тиин энэ шэнжэлгымнай түрүүшын дүнгүүд яhала найдамтай байгаа.

Хони үсхэбэрилгэдэ баhал шэнжэлгэ хэгдэнэ. Илангаяа забайкалиин үүлтэрэй буряад түхэлэй хонидые нарижуулан hайжаруулха талаар үүлтэртэ хонидые үсхэбэрилдэг Загаhатын совхоздо генеалогическа гурбан бүлэг байгуулагдаа. Энэ бүлэгэй хонид сэбэр утаhаар ехэ ноohо үгэхэhөө гадна бэеэр ута, томо байhaараа бусадhaа илгарна. Иимэ хонидые наринаар шалгажа олошоруулбал, хонин ажалhaa абтадаг продукциие нэмэлтэ гаргашагүйгөөр 5—10 процентээр дээшэлүүлхэ байнабди.

Эрдэмэй туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ хүдэлмэримнай үшөөл hанаhанда хүрэмөөр бэшэ гээшэ. Манай институт хүдөө ажахын бүхы hалбаринуудые хүгжөөхөөр шэнжэлгын хүдэлмэри ябуулха аргагүй юм. Мүнөө үедэ шэнээр бии болгогдоhон ургамалнуудай, адууhа малай үбшэ хабшанда нэрбэгдэхэдээ ямараар дабажа гараха байhые, мүн ургамалнуудые хамгаалха талаар хэрэглэхэ түрүү аргануудые элирүүлхэ шэнжэлгэнүүд хэгдэнэгүй. Тэрэшэлэн hүрэг олошоруулха, нютагай эрхэ байдалда тааралхаар малай байрануудые барижа оньhожоруулха, АПК-гай хүтэлбэриие нарижуулан hайжаруулха талаар шэнжэлгэ хэхэ хэрэгтэй. Мүнөө дээрээ хүсэмнай тулюуршаг. Республикымнай хүдөө ажахын бүхы эрдэмтэдэй, научна хүдэлмэрилэгшэдэй оройдоол арбанай нэгэ хубинь манай институдта ажаллана ха юм.

Республикадамнай хүдөө ажахын шэнжэлгэ-туршалгануудые хэжэ, эрдэмэй шэнэ туйлалтануудые элирүүлхээр эрдэмтэд, научна хүдэлмэрилэгшэд үсөөн бэшэ. Зүгөөр энэ ехэ хүсэн мүнөө хүрэтэрөө аша үрэтэйгөөр хэрэглэгдэнэгүй, урдынхидаал адли хоорондоо холбоогүйгөөр, ами аминдаа ябуулагдана. Хэрбээ эрдэмтэдэй эдэбхи үүсхэлые, шэнжэлгын бүхы хүдэлмэриие шадамараар элсүүлжэ, гол шэглэлээрнь эмхидхэбэл, Эдеэ хоолой программа бэелүүлгэдэ горитойхон алхам хэгдэхэ hэн.

hүүлэй жэлнүүдтэ республикымнай ажахынуудта бүхыдөө жэлдээ 300 мянган түхэригэй шэнжэлгын хэлсээнэй хүдэлмэри хэгдэнэ. Хэрбээ энэ мүнгэ зөөриие нэгэ шэглэлтэйгээр гаргашалбал, ехэхэн ажал хэгдэжэ, горитойхон ашаг үрэ абтаха hэн. Мүнөө научна эмхинүүдэй tahar гү, али лаборатори, кафедра бүхэн өөhэдынгөө арга боломжоор колхоз, совхозуудтай хэлсээ баталжа, жэжэхэн гэхэ гү, али ашаг үрэ багатай хүдэлмэри бүтээнэ. Зүгөөр энэ хүдэлмэринь — түрүү онол аргань үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэншьегүй орхигдошоно.

Энээниие гуримшуулжа, жэл бүхэндэ хиидэ шэхүү гаргашалагдадаг 300 мянган түхэригыень ашагтайгаар хэрэглэхэ гэбэл, энэ мүнгэ зөөриень республикын Агропромкомитедэй мэдэлдэ үгөөд, ажахын хэлсээнэй хүдэлмэриие гансал агропромой захилаар хэхэ гурим тогтообол зохисотой. Эндэ эрдэмэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар комплексно программа зохёогдожо бэелүүлэгдэхэ болоно. Агропромышленна комплексынгоо бүхы hалбаринуудые хүгжөөхөөр иимэ программатай болоходоо, республикымнай агропром захил дүүргэгшэдэй урда тодорхой зорилго табиха аргатай болохо ха юм. Дам саашадаа энэ захилыень бэлиг шадабаритай эрдэмтэд, мэргэжэлтэд бүтээхэдээ, заабол үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ байhанинь лабтай.

Хүдөө ажахыда эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхахадаа, гансашье эрдэмтэд үйлэдбэритэй холбоогоо үргэдхэхэ бэшэ, мүн колхоз, совхозууд эрдэмэй туйлалтануудта түшэглэхэ ёhотой. Юуб гэхэдэ, ажахынууднай машина, техникэтэй, хүдэлмэриин хүсэтэй, мүнгэ зөөритэй байна гээшэл. Зүгөөр зарим хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд эрдэм-техникын туйлалтануудта хангалтагүйгөөр хандадаг, сэгнэдэггүй байха юм.

Мүнөө республикымнай зарим районуудта, ажахынуудта эрдэмэй туйлалтанууд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэнэгүй. Жэшээлбэл, газар таряаланда нэбтэрүүлэгдэхэ зональна гурим тухай тусгаар ном бэшэгдэнхэй. Гадна үнгэрhэн жэлнүүдтэ республикадамнай олон тоото семинар, зүблөөнүүдшье боложо үнгэрөө hэн. Мүн эрдэмтэд районуудта ошожо шэнэ гурим тухай ойлгуулhан, эмхидхэhэн, заажа үгэhэншье байха. Тиин гэhэй Хяагтын, Тарбагатайн, Бэшүүрэй районуудай зарим колхоз, совхозуud мүнөө хүрэтэрөө зональна гурим нэбтэрүүлээгүй байhaap.

Шэнэ сортын ургамалай үрэhэ хүрэнгэ олошоруулха талаар мүн лэ иимэ дутагдал даотагдана. Жэшээлбэл ,1978 ондо бии болгогдоhон «иволгинский-68» сортын ногооной тарилга республика соомнай 10 гектарhaa үргэдхэгдөөгүй. Шэнэ сортын ногооной үрэhэ иимэ дабшасаар олошоруулжа байхадаа ямар hайн дүн туйлагдахаб даа.

КПСС-эй XXVII съезд хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда асари ехэ зорилгонуудые хараалаа гээшэ. Тиин энэ зорилгонуудыень сүм бэелүүлхын тула ажалаа шэнэ эрилтын ёhoop шэнэдхэн хубилгажа, эрдэм-техникын туйлалтануудта найдамтайгаар түшэглэхэ болоно. Тобшолбол, эрдэмтэднай үйлэдбэритэй харилсаа холбоогоо улам бэхижүүлэн үргэдхэхэ ёhотой.

Б. НИКОЛАЕВ,
Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай директор, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат.

Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ

ХАРГЫhAA ХАДУУРАНГҮЙ

Үйлэдбэридэ бии байгаа арга боломжонуудаа hайса хаража үзөөд, хурдадхалгын табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабариhaa гадуур 50 мянган тонно ашаа зөөхэ, ажалай бүтээсые 3 процентээр дээшэлүүлхэ гэhэн уялга манай автобазын коллектив абаа. Иигэжэ жолоошод, слесарьнүүд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд хүнгэн бэшэ зорилго урдаа табяа гээд хэлэхэ байнаб. Бүхы энэ хараа түсэбөө бэелүүлхын тула коллективээрээ хүсэеэ сүм нэгэдүүлжэ, эдэбхи үүсхэл, оролдолго шадабаряа элсүүлхэ болоно ха юмбибди.

Эрдэм-техникын дэбжэлтые саашадань хурдадхажа, туйлалтануудыень үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гэhэн зорилго КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1985 он) пленум, КПСС-эй XXVII съезд бидэнэй урда табина. Бидэ түрэл Коммунис партиин, Совет гүрэнэй хараалhан энэ бүхы хараа түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ зэргэтэйбди.

Жолоошоднай автомашинануудые миин байлгангүйгөөр ашаглажа, шадаал haa, ехэ хэмжээнэй ашаа зөөхэ гэжэ эрмэлзэнэ. Эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлнэ. Бэрхэ жолоошодой дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ талаар оролдолго гаргадана. БАМ-ай барилгада арбан хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ ябаhан Николай Кокоулинай ажал хэрэгүүдээр бидэ онсо hонирхожо, автомашинаяа тэрээн шэнгеэр ашаглаха гэжэ оролдонобди. Николай Кокоулин 1974 ондо «Магирус» түхэлэй автомашина даажа абахадаа, БАМ-ай барилгын түгэсэтэр энэ машинаяа ашаглахаб гэжэ үгэеэ үгэhэн байгаа. Коммунист Н. П. Кокоулин үгэдөө хүрэжэ шадаа. Арбан хоёр жэлэй саана даажа абаhан автомашинань мүнөөшье болотор БАМ-ай хүнгэн бэшэ харгыгаар ябуулагдаhaap. Энэ жэлнүүд соо бэрхэ жолоошон олон мянган тонно ашаа БАМ-ай барилгада зөөгөө, зөөнэшье.

— Техникэдэ дүйтэй байха ёhотойбди. Харюусалгаяа хододоо сэдьхэл зүрхөөрөө мэдэржэ ябаха шухала. Мүн тиихэдэ ажалай, технологическа журам зүбөөр сахиха, шангадхаха болонобди. Эдэ бүгэдые баримталан хүдэлөө haa, хаанашье, хэзээшье амжалта туйламаар,—гэжэ Н. П. Кокоулин бидэнэртэ хэлэдэг юм.

Зүб даа. Бидэ оньhон техникэдээ дуратайгаар хандаха ёhотойбди. Тиигэбэл автомашинанууд удаан сагта бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдаха бшуу. Хараад үзыт даа. Н. П. Кокоулин арбан хоёрдохи табан жэлэй даабари дүрбэн жэлэй туршада дүүргээ hэмнай. Хурдадхалгын табан жэлэй даабари мүн лэ дүрбэн жэлэй туршада дүүргэхээр уялга абаа. Түрүү жолоошон бүхы БАМ дээрэ суурхаhан Н. П. Кокоулин урдаа табиhан зорилгоёо сүм бэелүүлхэ арга шадалтай.

Иимэ урагшаа эрмэлзээhэн hанал бодолтой, ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд манай коллективтэ олон ааб даа. Г. М. Шишмарев, В. Т. Меньшиков, Г. В. Баранов болон бусад жэшээ харуулжа, ажалай шэнэ амжалтанууд тээшэ бидэниие дахуулан хүтэлбэрилнэ. Элдэб олон түхэлэй мянга гаран автомашина автобазадамнай бии юм. Энэ бүхы оньhон техникые миин байлгангүйгөөр ашаглажа шадабал, ехэ хэмжээнэй ажал, хүдэлмэри хэхэ арга боломжотойбди. Жолоошод энээниие hайн ойлгоно.

Автобазымнай партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд үйлэдбэриин ... сэблэлгын, хангалгын ... муудые шангадхажа, соц... мүрысөөнэй үүргэ нүлөө ... шэлүүлхэ талаар hүүлэй ... та бага бэшэ ажал яб... бэелүүлнэ. Автоколонно... бригадануудай коллектив... дунда дэлгэрhэн мүрысө... дүн согсолжо, түрүү зэр... гараhан жолоошодой, аж... коллективүүдэй нэрэ ... олоной дунда мэдээжэ ... гоно, тэдэниие үнэтэ бэл... дээр, мүнгэн шангаар ... шуулна.

Коммунист, Ленинэй орд... В. И. Цивилевой хүтэлб... дэг бригадын коллектив... рэ хүндэдэ жэлэй эхинhээ ... бэн удаа Хүндэлэлэй ... вымпел үргэгдэбэ. В. И... вилевой бригадын колл... үдэр бүриингөө даабари ... 130 процент дүүргэжэ, ... дай дундаhaa шалгаржа ... haap. Энэ түрүү бриг... коллектив hapa бүриин д... ри 130—140 процент дүү... гэhэн зорилго урдаа таб... заншалтай. Автомашинану... гурбан халаанай туршада ... лажа, БАМ-ай барилгада ... рэгтэй ашаа зөөхэ дааба... хододоо үлүүлнэ.

Минии хүтэлбэридэг бр... дын коллективтэ олонхинь ... луу жолоошод мүн. Эдэ ... аха заха нүхэдhөө халта... гээгдэнгүйгөөр ажаллаха ... яhалал оролдоно. Бригад... най коллектив Северобайка... скын городой үйлсэ, тал... нуудые, БАМ-ай авто-хар... асфальтаар хушаха тон хар... салгатай хүдэлмэридэ ... далсажа эхилбэ. Мүнөө Б... кальское поселок тээшэ ... гы асфальтаар хушалсажа б... набди. Хоёр халаанай тур... да ажаллажа, барилгашад... материалаар дутамаггүйгөөр ханганабди. Бригадымнай ... луу жолоошод Эдуард С... ба, Валерий Руднев болон ... сад автомашинануудаа м... байлгангүйгөөр ашаглахын хажуугаар дүүрэн ашаа та... гэжэ оролдодог.

30—35 километр зайда... лүүн асфальт зөөнэбди. Х... гыдаа автомашинанудай ... дэржэ haад гараха ушар үз... дэдэггүй. Барилгашадта ... соогоо хүргэгдөөд лэ байд... Бидэ бүхы бригадаараа с... ларжа, сүлөө сагтаа автом... шинануудаа заhабарилдаг з... шалтайбди. Бригадын сов... эмхидхэгдэнхэй. Эндэ үйлэд... бэриин асуудалнуудhaa гад... жолоошодой ажаhуудалда ... харагдадаг. Хэнэй автомаши... ямар сагта заhабарилагдах... гэhэн график зохёогдодог. Э... бүхы хэмжээ ябуулгануудт... томашинануудые бүтээсэ ех... тэйгээр ашаглажа, даабари ... дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэ... хэрэгтэмнай ехэ үүргэ нүл... үзүүлнэ.

Жолоошон бүхэнэй орол... долго шадабари гаргаhана... ашаар жэлэй эхинhээ аш... зөөхэ даабари 140 процент ... ажалай бүтээсэ дээшэлүүлх... түсэб 130 процент дүүргэгд... hэн байха юм. «Нэгэн — бул... танай, булта—нэгэнэй түлөө» гэhэн уряа доро жолоошод... най мүрысэжэ, Байгалай хад... нуудhaa Витим хүрэтэр БАМ... ай барилгада хэрэгтэй ашаа зөөнэ, даабари болон уялга... нуудаа үлүүлэн дүүргэхэ гэж... эрмэлзэнэ, урдаа табиhан зо... рилгоёо үнэн сэхэ ажалаар ... бодото дээрэнь бэелүүлнэ. Игэжэ харгыhaa халташье за... дуурангүй, хүдэлмэриингөө ми... нута бүхэниие алман хүдэл... хэдэ, ажал хэрэг бүтээсэтэй...

В. ШИШМАРЕВ,
«Нижнеангарсктрансстрой» трестын автобазын жолоошон.

Зунай бэлшээриие зүбөөр хэрэглэе

hУРГААЛ БОЛОХО ЁhОТОЙ

Ута унжагай хабарай бордоho сahатай үдэрнүүд одоошье сухарижа, ёhотойл зунай дулаан сагай шэнжэ оробо.

Эдэ үдэрнүүдтэ Түнхэнэй районой колхоз, совхозуудай ниитын болон үмсын адууhа мал зунай бэлшээридэ гаргагдажа, гүүртэ, фермэнүүдэй коллективүүд зуhалангуудтаа нүүжэ байнхай. Малшадай зунай үедэ байха байранууд, үхэр мал байлгаха хорёо хотонууд урид заhабарилагдаа hэн. Түбхын түрүүн бэлшээридэ абаашагдаха мал гүүртэнүүд болгогдожо бүридхэгдөө, шэгнэгдээ, үбшэнhөө hэргылхэ ветеринарна хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ.

Гэбэшье үнгэрэгшэ үбэлжэлгын түгэсхэлэй үедэ районой колхоз, совхозуудта хүтэлбэрилэгшэдэй, зооветмэргэжэлтэдэй зүгhөө малшадай хүдэлмэриин хойноhоо хиналтын зарим тэды hуладхагдаhан дээрэhээ апрель hарын туршада нёдондоной энэ үетэй сасуулхада олон мал гарза хороолтодо ороhон байна. Жэшээлхэдэ, «Сибиряк», «Мир», «Восточные Саяны» колхозуудта, Саяанай совхоздо мал олоор гарзалаа. «Маяк», «Восточные Саяны» колхозуудта энэ үе соо урда жэлэйхиhээ дүрбэ-таба дахин, Саяанай совхоздо илангаяа олон мал гарзалhан байна. Мүн Туранай болон Харбяангуудай совхозуудта тугалнууд олоор гарзалаа.

Ниитын адууhа малай үбэлжэлгын түгэсхэлдэ юундэ нимэ гарза хороолто болоо гээшэб гэхэдэ, түбхын түрүүн малшад үбэлжэлгээ үнгэргэбэбди гэжэ сагhaa урид hанаагаа амаржа, ажалдаа харюусалгаяа hуладхаhан байна гэхээр. Теэд хабарай хагсуу сагта харууhанай hуладахадал, мал үдэр, hүнеэр муудажа, бүхы үбэлэй ажалай дүн хосорно ха юм. Нүгөө талаарнь харахада, малда үбhэ тэжээл дуталдажа нимэ хохидол тохёолдоо. Хэды тиигэбэшье энэ ушар малшадhaал, тэдэнэй ажалhaa сэхэ дулдыдана бшуу.

Апрель — май hарада район соо оройдоол 8 тугалшад нарай мал бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 700 граммаар нэмээгээ. Тэдэнэй тоодо «Сибиряк» колхозой тугалшад Т. Д. Андриевская, Г. И. Берсенева, Н. М. Бакшеева, Е. Б. Демина гэгшэд ороно. Эдэнэр hapahaa hapада, үдэрhөө үдэртэ ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, тугалнуудаа түргэнөөр томо болгожо шададаг. Хабартаа тэдэнэр бүхыдөө 38,6 центнер нэмэлтэ шэгнүүр абаа.

Мүн хабарай hүүлшын hаранuudта hү haалиин бүхы 27 фермэнүүдэй 12-нь сагаан эдеэ үйлэдбэрилгые доошолуулаа. «Восточные Саяны» колхозой Таhархайн hү haалиин фермынхид — 174 центнерээр, Хуурай-hубагай — 150, Саяанай совхозой Улаан-Горхоной МТФ — 54, Түнхэнэй совхозой Могой-Горхоной — 43 центнерээр үнеэдэйнгээ hү шэмые доошолуулhан байна. Апрель hарада, май соошье үбhэ тэжээл дуталдажа, үнеэдэй рацион эрид татагдаа. Тэрээнhээ боложо, hүншье өөдэтэй абтахаяа болёо. Харин майн hүүл багта үнеэдэй адуулагдахадал hү haали, гүрэндэ худалдалга зарим тэды дээшэлжэ эхилээ.

Эдэ бүгэдэhөө ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэдэ, илангаяа үбэл, хабар болон зунай уулзадха дээрэ ажалай эмхидхэлые, харюусалгые заахашье hуладуулжа болохогүй.

Мүнөө зунай бэлшээриин эхилhэн түрүүшын үдэрhөө бүхы үхэрнүүдые, илангаяа үнеэдые hайнаар адуулжа, аргатай газартань нэмэлтэ тэжээл эдюулжэ, hү haалиие эрид дээшэлүүлхэ, малай гарзалалгые оглолон усадхаха шухала. Хабарай үедэ дутуу абтаhан продукци зундаа гүйсэд тэхэрюүлэгдэхэ ёhотой. Мүн энэ жэлэй үбэлжэлгын түгэсхэлдэ тохёолдоhон байдал бултанда hургаал болохо зэргэтэй.

В. БАЛЬБЕЕВ,
Түнхэнэй РАПО-гой түрүүлэгшын орлогшо.

Ниислэл хотымнай Октябрьска район үдэрhөө үдэртэ ургажа, hapуул үнгэтэй шэнэ байшангууд нарhан тужа соо ербын бодожо байнхай. Шэнэ буусада эдиршүүл олон байдаг гээшэ ааб даа. Жэшээнь, городоймнай 45 мянган hурагшадай 20 мянганиинь тус райондо hурадаг юм байна. Хүүгэдэй саадуудшье олон.

Эдэ баримтануудые Павловай гудамжаар оршодог нарин сэмбын комбинадай поселогой агит-талмайн нээлтэ дээрэ партиин Октябрьска райкомой секретарь Р. П. Сафонов хэлээ юм. Үнэхооршье тиимэ. Гансал нарин сэмбын комбинадай хүүгэдэй 4 саадуудта рүүтэй суудa гараhан хүүгэдэй духовой оркестрэй хүгжэмшэд гээшэ.

Ээлжээтэ маршын абянуудай замхахатай сасуу агит-талмайе даагша, нарин сэмбын комбинадай «Ромашка» гэжэ хамтын байрын комендант В. П. Еремеева сценэ дээрэ гаража, байгша зундаа эндэ эмхидхэгдэхэ хэмжээ ябуулгануудай түсэбтэй танилсуулба. Июнь hарын удаадахи иимэ үдэртэ артистнуудтай уулзалга болохо. Июль, август hаранuudта үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй.

БАРАН БАЯСАБА

1000 гаран багашуул ябадаг. Энэ агит-талмайтай зэргэлээд, «Челночок» гэжэ хүүгэдэй саад оршодог. Стенд дээрэ үхибүүдэй зурагуудай выставкэ дэлгээтэй. Гол темэнь — эб найрамдал, энхэ тайбан байдал. Тиимэ байгаашьегүйдэнь аргагүй. Эдэ ойлгосонууд эдир наhантай нягта холбоотой байдаг гээшэ.

Агит-талмай дээрэ үхибүүдhээ олон юумэн үгы. Заншалта болоhон гуримаар июниин эхеэр агит-талмайнуудай нээгдэхэдэ, түрүүшын хэмжээ ябуулгань үхибүүдые хамгаалгын уласхоорондын үдэртэ зорюулагдадаг. Ногоон формоёо үмдэhэн эдир хүбүүд хасарнуудаа пүлсэгэд-пүлсэгэд гүүлэн, томошье, багашье ялагар шара трубануудаа эбтэйхэнээр үлеэжэ, сог зали бадаруулма хүгжэм наяруулна. Энэмнай «Текстильщик» гэжэ соёлой байшангай Ю. Хёгай түрүүлэн Буряад ороной уран зохёолшодтой, гүрэнэй аюулгүйе сахилгын комитедэй хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзалганууд түсэблэгдэнхэй.

Гэр бүлын сүлөө сагые эмхидхэлгэдэ зорюулагдаhан хэмжээ ябуулга «Архи уудаггүй хүн аза жаргалтай» гэhэн гаршаг доро үнгэрхэ юм.

Хүмүүжүүлгын асуудалнуудта иимэ ехэ анхарал хандуулhаниинь зүб. Энэ агит-талмайе тойроод, гансал олон дабхар аяар 12 байшан бии. 12 квартиратай модон гэрнүүд олон. Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада нарин сэмбын комбинадай гэр байрын фонд 26 мянган дүрбэлжэн метрээр нэмэбэ. 68 мянганда хүрөө. Байгша табан жэлдэшье эндэ 9 дабхар гэр, хамтын байра, хүүгэдэй саад баригдахаар хараалагдана.

Нэн түрүүлэн, хүнүүдэйнгээ ажаhуудал тушаа анхарал хандуулха заншал нарин сэмбын комбинадта үнинэй тогтонхой юм. Бага бүлэнэрэй байшангай доодо дабхартань нөөсэлгын касса, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай филиал, хажуудахи гэртэнь магазин гэхэ мэтэ хүдэлдэг.

Эдэ бүгэдэ албан зургаанууд агит-талмайе эзэлhэн эдиршүүлдэ, тэдэнэй дүүрэн тэгшэ ажабайдалда сүм зорюулагдаhхай.

Нарин сэмбын комбинадай поселогой балшар наhатан энэ үдэшэндөө үшөөл удаан, наранай жаргатар, сэнгээ, гоё hайхан концерт хаража баясаа юм.

Н. ДАБАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: партиин Октябрьска райкомой секретарь Р. П. Сафонов үгэ хэлэнэ; үхибүүд хатар наада харуулна.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фотонууд.

БАТА БЭХИ ПОДШИПНИК

Москвагай хоёрдохи подшипнигай завод үнихэнэйшье иимэ шууяа үзөөгүй хаш даа. Зүг бүхэнhөө хэдэн зуугаад бэшэг, телеграмма ерэнэ, ороноймнай аяар холын заха тохойнуудhaa шэнээр бии болгогдоhон подшипнигуудые олохо hанаатай олохон лэ түлөөлэгшэнэр харгылаа. Зохёон бии болгоhон зүйлыень тоожо мэдэрээшье haa, түбэй албан зургаанууд тэрэниие бодото байдалдаа нэбтэрүүлхые яаранагүй. Заводой эдэбхитэд харюусалгыень өөhэдтөө даажа абаад, хүдэлөө бшуу.

Минавтопромой ба hалбариин институдта шэнэ продукци үйлэдбэрилхэ тухай хөөрэлдөөнүүд нэгэ hүжэрдэг, нэгэ унтардаг байгаа, hайн шиидхэбэринүүд абтаашье haa, бэелүүлэгдэдэггүйнь халагламаар. Гэбэшье, тэрэ шэнэ зүйл бага багаханаар хүндэтэй болобо. Электронно микроскопуудые бүтээн гаргадаг Сумской завод иимэ подшипнигуудай нэгэ бүлэгые түрүүлэн оложо шадаhан предприятинуудай нэгэн юм. 50 мүнгэтэ эдлэлhээ тэдэнэр 150 түхэригэй экономическа ашаг үрэ абажа шадаа бшуу. Энэ ухаалан зохёолгые сэгнэжэ шадаhан бэшэшье предприятинууд иимэ үрэ дүнгүүдые туйлаба.

— Машина бүтээдэг бусад hалбаринуудhaa эдэ подшипнигууд газаа талаараа юугээрээшье ондоо бэшэ,— гэжэ Москвагай Булад ба тэрэнэй зүйлнүүдые бүтээдэг институдай секторые даагша, энэ шэнэ зүйл зохёогшодой нэгэн Л. Кузнецов хөөрэнэ.— Тэрэнэй гол шухалань гэхэдэ, үрэсэлдэдэг талануудыень элэсэ багатай болгодог графигай нэмэри юм. Энэ хадаа подшипнигые тооhо шоройhoo найдамтайгаар хамгаална, тэрэниие хүйтэн, халуун температурада хүдэлгэхэдэ таарамжатай арга олгоно. Гэхэтэй хамта, удаан элэдэггүй байхаар хэгдэhэн энэ эдлэл алмалта ехэтэй байhaapaa хүндэтэй. Юуб гэхэдэ, бэлээр хүрэжэ ошохо аргагүй районуудта энэнь юунhээшье үлүү. Элдэб машина түхеэрэлгэнүүд удаан саг соо нэгэ зандаа тогтошоод байнагүй ха юм.

— Манай институдта ба намтай суг хамта энээниие зохёогшо — электро - нүүрhэнэй эдлэлнүүдые бүтээдэг ВНИИ-гэй директорэй орлогшо Ю. Глодиндо элдэб предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд хандажа, шэнэ подшипнигай чертежнуудые эльгээхые саг үргэлжэ гүйжэ бэшэдэг,— гэжэ Лев Борисович хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.— Тэрэниие абахадаа, өөhэдтөө хэрэгтэй болохо подшипнигуудые зарим заводууд бүтээжэ захалаа. Гэбэшье, бултанда туhалха аргагүй байнабди.

«Минавтопромой ба түсэблэлгын зургаануудай гэмээр арбаад жэл соо элэсэ багатай подшипнигууд ухаалан зохёогдоhон аад, үргэнөөр нэбтэрүүлгэдэ мүнөө болотор орооодүй байhaap. Тэрэ ямаршье бэрхэшээлтэй, хүшэр эрхэ байдалда эдлэгдэхэдээ, найдамтай байна ха юм»,— гэжэ партиин XXVII съезд дээрэ онсо тэмдэглэгдэhэн байна. Захиргаанай «ондоо, хари» ухаалан зохёолгодо дурагүйдэлгэ, үйлэдбэриинхидэй нэбтэрүүлхээр бэлэн бэшэ байлга хадаа эдэ бүхы тохёолдоhон ушарай шалтагаан болоно гэжэ тэндэ мүн лэ хэлэгдээ. Түбэй хэблэлдэ hалбариин штаб хурса шүүмжэлэлдэ нэгэнтэ бэшэ хүртөө.

Теэд ямар тобшололнуудые министерство хээ гээшэб, ямар хубилалтанууд хараалагдааб?

— Бидэнэр тушаа хэгдэhэн шүүмжэлэл зүб,— гэжэ Минавтопромой подшипнигуудые үйлэдбэрилдэг ахамад управлениин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн Г. Дзанашвили хэлэнэ.— Тохёолдоhон байдал усадхахын түлөө бидэ бүхы хэмжээнүүдые абаабди, тэрэ бидэндэ ёhотой хэшээл боложо үгөө. Хэрбээ үнгэрhэн жэлдэ зуун мянган иимэ элэсэ багатай подшипнигуудые гаргаhан haa, мүнөө жэл түсэбэй ёhoop хоёр зуун мянгые бүтээхын орондо хахад миллиондо хүргэхэбди. Энээнэй удаа жэл үнгэрөөд байхада, тэрэнэй үйлэдбэри үшөө хоёр дахин ехэ болгогдохо юм. Жэлдээ шэнэ түхэлэй 4 миллион подшипник гаргажа байха тусхай үйлэдбэри Устиновай гүрэнэй 13-дахи подшипнигай заводто түхеэрэгдэнэ. hаяын сагта энэ цех ашаглалгада оруулагдаха.

Нэгэ зурууд радиальна подшипнигуудые хэр олоор гаргахые арадай ажахын элдэб hалбаринуудай предприятинуудhaa ороhон мэдүүлгэнүүдэй үндэhөөр СССР-эй Госснаб тодорхойлхо. Энэ продукци хэрэглэгшэд соо СССР-эй Минсельхозмашай, Минживмашай, Миннефтехимпромой болон бэшэшье министерствэнүүдэй заводууд гол hуури эзэлхэ. Элэсэ багатай подшипнигуудай арга боломжо, тэрэниие хэрэглэлгэ ба хаана, хайшан гээд ашаг үрэ ехэтэйгээр эдлэхэ тухай мэдээсэл машина бүтээлгын бүхы министерствэнүүдтэ үгтэнхэй. Ушар тиимэhээ мүнөө захиргаануудай предприятинууд хүрэтэр тэрэ мэдээсэл хэды шэнээн саг соо хүргэгдэхэб — бүхы юумэн тэрээнhээл дулдыдаха.

— Элэсэгүй подшипнигуудые үйлэдбэрилгэ үргэдэжэ байна гэжэ бидэ мэдэнэбди. Энэ подшипнигай бата бэхи шанар тухай hайнаар хэгдэhэн мэдээсэл тэрэниие нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. СССР-эй Госснаб энээндэ тон ехээр анхаралаа хандуулна. Энэ эдлэлээр арадай ажахын хэрэглэмжэ түгэс хангагдаха бүреэ ехэ металл алмагдаха юм,— гэжэ Союзглавподшипнигай начальник Г. Владимиров хэлэнэ.— Бидэндэ ерэhэн мэдүүлгэнүүдые тусхай хиналтадаа абанабди, гэбэшье захил ондоо тээhээ хэгдэнэ. Ушар тиимэhээ тэдэниие СССР-эй Госснабай ахамад территориальна управленидэ сэхэ эльгээhэниинь үлүү дээрэ ха.

(ТАСС).

Совет орон дотор

БАМ-ай ЭКОНОМИЧЕСКА ТҮГЭЛДЭР ХҮСЭН

БЛАГОВЕЩЕНСК. Ороной зүүн хубидахи түүхэй эдүүдээр баян газар дайдые ажахын талаар ашаглаха үргэн ехэ арга боломжонуудые Байгал-Амарай түмэр зам нээгээ гээшэ. Нүүрhэнэй малтагдажа, бусад материальна нөөсэнүүдэй хэрэглэгдэжэ эхилхэдэ, түмэр замай барилгада гаргагдаhан гаргаша харюулагдажа эхилээ. БАМ-ай оршондохи газар дайдые түргэнөөр ашаглан хэрэглэхэ гээшэ арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлэй шухала зорилго мүн. БАМ-ай оршондохи газар нютагуудые ажахын талаар ашаглан хэрэглэхэ асуудалнуудаар боложо үнгэрhэн бүхэсоюзна научно-практическа конференци дээрэ энээн тухай хөөрэлдөөн болоhон байна.

— Партиин XXVII съездын эрилтын ёhoop, энэ хүдэлмэриие бүри эршэмтэйгээр ябуулха зэргэтэйбди,— гэжэ БАМ-ай асуудалнуудаар СССР-эй Наукануудай академиин научна советэй түрүүлэгшэ академик А. Аганбегян хэлэнэ. — Үндэhэ баримтатай, харюусалгатай шиидхэбэринүүдые абахын тула шэнжэлгэнүүдэй ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

БАМ-ай оршондохи нүүрhэ малталгын, модо бэлэдхэлгын ба электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые нэн түрүүн үргэдхэхэ шухала гэжэ тоологдоо. Гэбэшье зарим министерствэнүүд болон албан зургаанууд хүдэлжэ байгаа предприятинуудые үргэдхэхэ дурагүй байдаг. Арбан хоёрдохи түсэбтэ табан жэлдэ газар дорохи шэнэ баялигуудые, тобшолон хэлэбэл, БАМ-ай Баруун участогтахи нефтиин болон газай хэбтэшэнүүдые бүри түргэнөөр шэнжэлэн ашаглаха бологдоно. Материальна арга боломжонуудые комплексноор хэрэглэлгэдэ конференцидэ хабаадагшад онсо анхаралаа хандуулба.

(ТАСС).

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

ДЕПУТАДУУДТАА ТҮШЭГЛЭНЭ

…сельскэ Со… …СС-эй XXVII …бэринүүдые … хоёрдохи …шын жэлэй …дые амжал… …н түлөө бү… ажаллажа …йнгоо ту… …гаар дүүр… …ломжо бии … Үнгэрэгшэ …й харьяата …г промыш… …ууд үйлэд… 100,2 про… …рилдаг ор… процент, …цинууд ба… …э 100 процент дүүргэһэн байна. Тиихэдэ, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, худалдаа наймаанай эмхинүүд мүн лэ түсэбөө амжалтатайгаар дүүргээ.

Эдэ бүгэдэ депутадуудай эдэбхи үүсхэлээр, эршэтэ ажалаар түйлагдаа гэхэдэ алдуу болохогүй ха. Олонхи депутадууд һунгуулиингаа округуудта хүдэлмэреэ эдэбхитэйгээр ябуулжа, һууринаа болбосон түхэлтэй болгохо, үйлсэнүүдтээ ариг сэбэрые сахиха, үйлэдбэри дээрэ гурим ба журам сахиха талаар хэмжээнүүдые абалсаһан байна.

Соведэй сессинүүд дээрэ шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг бэйгаа. Жэшээлхэдэ, ажалша коллективүүдтэ соёлой ба спортивна хүдэлмэри ябуулха тухай асуудал хаража үзэгдөө һэн. Тиигэжэ соёлой-спортивна комплексые байгуулха асуудал үнэн дээрээ зүбшэн хэлсэгдээ бшуу. Сессиин шиидхэбэри дүүргэхэ талаар хэмжээнүүд абтаа: спортивна һорилгонууд олошороо, «Урожай» бүлгэмэй хүдэлмэри эдэбхижүүлэгдээ. Уран һайханай самодеятельность ажалша коллективүүдтэ эмхидхэн байгуулагдаа. Гэбэшье «Бурводстрой» управлениин ПМК, ДРСУ болон бусад хэдэн организацинуудта уран һайханай самодеятельность огто үгы байха юм.

Һунгагшадай захяануудые дүүргэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдадаг. Сельскэ Соведэй депутадуудта үгтэһэн 12 захяануудай 11-ниинь дүүргэгдэнхэй.

Соведэй саг үргэлжын комиссинууд горитой хүдэлмэри ябуулна. Һууринуудые болбосон түхэлтэй болголгын, хүдөө ажахын, байгаали хамгаалгын, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой талаар комиссинууд илангаяа олон шалгалтануудые үнгэргэжэ, дутагдалнуудые усадхаха тушаа хэмжээнүүдые абадаг. Жэшээлхэдэ, социалис хуули, ниитын гурим сахидаг комисси «Архидалга ба алкоголизмые зайсуулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бодотоор бэелүүлхын тула олон шалгалтануудые үнгэргөө. Тус комисси сельскэ Соведэй байгуулһан ниитын соведэй хүдэлмэридэ түшэглэдэг юм. Ниитын совет үнгэрэгшэ жэлдэ 10 заседани, коллективүүдтэ 35 рейд үнгэргэһэн байна. Тус совет арадай дружинануудай хүдэлмэриие урагшатайгаар ударидадаг.

Худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой предприятинууд муу бэшээр хүдэлдэг гэжэ хэлээ һэмди. Гэбэшье, үргэн хэрэглэлэй эд бараан заримдаа дуталдадаг, хүн зондо таарамжатай байхаар бүхы магазинууд хүдэлдэггүй.

Ажалша коллективүүдэй нүхэдэй сүдүүд, эхэнэрнүүдэй соведүүд үшөөл һулаар хүдэлдэг. Тэдэнэй хүдэлмэриие эдэбхижүүлхэ талаар хэмжээнүүд абтаха ёһотой.

«Коммунизм» колхозой хүдөө ажахын шухала кампани— таряа тарилга, үбһэ хуряалга гэхэ мэтэ хүдэлмэриин эхилхэдэ депутадуудай постнууд бии болгогдоно. Энэнь ехэ һайшаалтай. Тиигэжэ нютагай сельскэ Совет бүхы хүдэлмэреэ депутадуудта түшэглэн, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ябуулна.

В. ЖАРКОЙ,
манай штатнабэшэ корр.

Оёдолой үйлэдбэриин «Туяана» гэжэ нэгэдэлэй эсхэлгын цех арбан нэгэдэхи табан жэлдэ түйлаһан үрэ дүнгөөрөө КПСС-эй XXVII съездын нэрэмжэтэ коллектив гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө юм. Энэ цехэй хүдэлмэрилэгшэд ажаллажа, хамтын ажамидаа хубитаа оруулхаа эрмэлзэдэг гэшэ. Тэдэнэй нэгэн — дүрбэдэхи разрядай эсхэгшэ Вера Бухарова болоно. Энэ залуу эхэнэр һүбэлгэн бэрхэ, урагшаа һанаатайгаар ажалладаг тула суг хүдэлдэг нүхэдтөө хүндэтэй болоһон юм. Һая ажалда орогшодой һургагша хүмүүжүүлэгшэнь байха. Энэ табан жэл соо разрядаа үшөө дээшэлүүлхэ зорилго табяад, тэрэ мүнөө шударгаар хүдэлжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Бухарова ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Соёлой-спортивна комплексдо

УРЛАЛ, ЗУРАГУУД ДЭЛГЭГДЭЭ

[illegible]

Онохойн модо болбосоруулгын комбинадай гэшүүһэ сэбэрлэгшэдэй томодхогдомол бригадын бригадир И. И. Кузнецовой портрет харагшадай анхарал иланхаяа татаһан байна. Ажал хүдэлмэридөө шалгардаг энэ нүхэрэй орден шагналнуудые заримшуул ээлүүдгүй барижашье үзэхөөр забдана ха. Энэ зурагынь томо фотографи шэнги тодоор бүтээгдэһэншье һаа, зураашын уран аргын шэдээр бодото бэеэрээ байһан шэнжэтэй үзэгдэхэ юм. И. И. Кузнецовой бригада арбан нэгэдэхи табан жэлдэ миллион кубометр модонһоо гэшүүһэ сэбэрлэһэн дээрэһээ, миллионтоной бригада гэжэ алдаршанхай. Тиигэжэ бригадань табан жэлэйнгээ түсэб уялгануудыне нёдондо жэлэй апрелиин 20-до болзорһоонь урид дүүргэһэн солотой. Тус бригада КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абажа, съездын нээгдэхэ үдэр болотор хоёр һарынгаа түсэб урядшалан дүүргэһэн алдартай. Тэрэшэлэн Д. Доржиевай «Районой ойн һайндэр», «һайхан һанаатай Бальжима хүгшэн» гэхэ мэтэ зурагууд мүн лэ һонирхолтой. Түрүүшын зурагта Онохой посёлогой стадион дээрэ олон зоной хабаадалгатай ехэ һайндэрые багахан хэмжээтэйгээршье һаа, тодоор харуулаҥхай.

Загарайн таряашад бүри табяад онуудаар ехэ ургаса абажа, республика дотороо суурхадаг һэн. Жэшээлхэдэ, Шэнэ-Бэрээн нютагай тарияашан Серапион Киселов тэрэ үедэ гектарай 40—45 центнер таряа ургуулжа абадаг һэн. Олон жэлдэ газар тарялангай хүдэлмэридэ оролдосо хэшээлээ элсүүлэн ажаллажа, тогтууритай үндэр баян ургаса хуряадаг байһанайнгаа түлөө С. Киселев Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Шэн зоригто ажалайнь габьяае тэмдэглэжэ, В. И. Чупрун гэгшэ С. Киселовой скульптурна портрет бүтээһэн байна.

Һайхан бэлигтэ һанал бодол гээшые гансашье уран зурагаар харуулха бэшэ, мүн ондоошье зүйлөөр дамжуулха аргатай байна. Жэшээлхэдэ, Т. А. Машановагай «Эб найрамдалай гулабхаа» гэжэ бүтээл түмэр сахариг хубсаһа хатаадаг ооһор хоёроор, һанагдаагүй һонёор хэжэ шадаһан байнал. Тэрэнь гүн удхатайшье байжа харагшадта һайшаагдаа.

Загарайн районой уран зурагта дуратайшуулай выставкэ соёлой болон спортын комплексдо һара үлүүтэй бөлзор соо табигдажа, тэрэниие гансашье районой түб хотынхид бэшэ, мүн хүдөө нютагуудай ажалшадай олохон түлөөлэгшэд хужарлан хараа. Тиихэдэ һаяшаг районой Шэнэ-Бэрээн тосхондо дурсагдагша выставкын зарим зүйлнүүд эндэхи соёлой болон спортын комплексдо мүн лэ табигдаа.

Т. ХОРОШИХ.

ОЛОНДО ХҮНДЭТЭЙ АРГАШАН

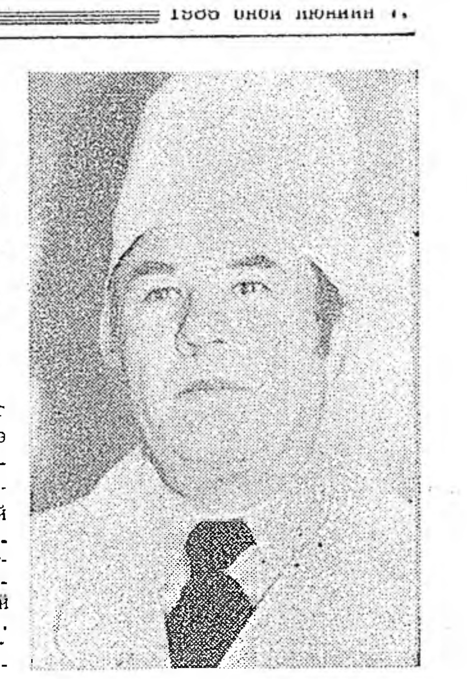

СЕЛЕНГИНСК тосхоной больницын хирург Геннадий Николаевич Тепляшинай нэрэ алдарые гансашье Кабанскын райондо бэшэ, мүн Буряадай бусадшье нютагуудаар һайн мэдэдэг болонхой. Тэрэ хадаа 1983 ондо «СССР-эй арадай врач» гэһэн Хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болоо бэлэй. Энэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхын тула Геннадий Николаевич эрдэм мэдэсээ саг үргэлжэ дээшэлүүлээ, тиин суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө, эмшэлдэг улад зонойнгоо хүндэдэ олохон жэл соо хүртэһэн байха.

...Сагай ябаса түргэн даа. Кировскэ областиин Бешев гэжэ түрэл тосхондоо бага наһаниинь һаял үнгэрһэн шэнги һанагдана. Магад хүнэй бага наһанай хаһа бусад үедөө ороходоо тодоор дурсагдадаг табисууртай хадаа тиимэшье байжа болохо даа. Генын бага наһан дайнай хүшэр жэлнүүдтэ үнгэрөө. Эртүүр, арбан нэгэ наһатай ябахадаа, эхэ, эсэгэһээ гээгдэһэн хүбүүхэн нагаса эгэшындээ, нютаг зонойнгоо энэрхы һайн харгалзалга доро хүмүүжэн үдөө бэлэй. Энлэ гүрэн түрымнайшье халуун анхарал оролдолго ехэ һааб даа. Эдэ бүгэдын ашаар Генэ эрдэм һургуулитай болоо. Тэрэ түрүүшээр медицинын училищи дүүргээд, удаань Ижевск хотын мединститут түгэсхөө һэн.

Эмшэлэгшэ врачай диплом абаһан Геннадий Тепляшин Буряад орондо ажаллахаар эльгээгдээд, түрүүшээр Зэдын районой түб — Петропавловка тосхоной больницада ажаллажа эхилээ. Энэ хадаа 1957 он бэлэй. Тэрэ сагта Петропавловкын больницада хирург үгы һэн. Тиимэһээ түрүүшээр дүй дүршэл халан абамаар мэргэжэлтын үгыһоо бэрхэшээлтэй сагууд алил тохёолдодог һаабза. Гэбэшье, залуу врач тээлмэрдэжэ байгаагүй, тэрэ үедэ Буряад орондо үргэнөөр мэдээжэ болоһон, республиканска больницын врач-хирург Эрдэм Раднаевич Раднаевай харгалзалга доро хирургиин мэргэжэл шудалжа гараад, саашадаа операцинуудые хэхынгээ хажуугаар, районойнгоо улад зоной дунда үбшэ һэргылхэ талаар шухала хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ эхилээ һэн.

Хүдөө нютагай хүн зоной элүүр энхые сахижа, зарим ушарта үргэһэ нойргүй һүнинүүдые үнгэргэхэ, хани нүхэдтээ һайндэрнүүдые тэмдэглэхэшье забдагүй ажаллажа гараха ушар алил олон үзэгдэдэг бэлэй. Найман жэл соо үргэлжэлһэн эдэ бүгэдын удаа, медицинын шэнэ туйлалтануудаар саг үргэлжэ һонирхожо, хэрэг ажалдаа хэрэглэжэ туршадаг залуу хирург дүй дүршэлоор түгэс боложо амжаа һэн. Гэбэшье, үнгэрһэн хугасаа соо, тусхайлбал, 1964 ондо, партиин гэшүүнээр абтаашань Геннадий Николаевичта мартагдашагүй юм.

Удаань республикын Элүүрые хамгаалгын министерство тэрэниие Кабанскын районой Селенгинск тосхоной больницын хирургическа отделениие даагшаар томилоо һэн. Тэндэнь туһалагшадшье олон, хүдэлмэриин хэрэгсэлнүүдшье түгэс, юрэдөөл, хабаяа харуулан ажаллаха арга нүхэсэл элбэг һэн. Геннадий Николаевич Сёленгинскдэ ажаллажа эхилһэн түрүүшынгээ үдэрһөө захалжа, нэн түрүүн өөртөө, мүн суг хүдэлдэг нүхэдтөө эрилтэ ехэтэйгээр хандажа эхилһэн юм. Тэрэнэйнь ашаар ажалай болон гүйсэдхэлгын журам эрид һайжаруулагдаа. Больницын һанамжа дурадхалнуудай дэбтэр соо врачнуудта, хирургическа сестрануудта, санитарнуудта зорюулагдаһан улад зоной гансал һайшаал магтаал олоор бэшэгдэдэг болоо һэн. Отделени сооно хододоо арюун сэбэр байдал оршожо, коллективынь Геннадий Николаевичайнгаа хүтэлбэри доро больницынгаа хараалһан, түсэблэһэн бүхы хэмжээ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, бусадһаа шалгардаг байба.

Мэргэжэлтэ хирургын бүтээхэ, бэелүүлхэ хэрэг ажал ниилээд үргэдэнхэй. Ушарынь хадаа жэл бүри шэнжэлэлгэ, эмшэлэлгын ажал ябуулгада шэнэ арга дүршэл нэбтэрүүлэгдэнэ ха юм. Хирургын энэ больницада ерэһэнһээ хойшо үбшэн хотоло, бөөрэдэ, мүн һүлһэнэй булшархайда операцинууд хэгдэдэг болоо һэн. Эдэ бүгэдын урагшатай һайнаар бэелүүлэглэхын тула хирург шэнэ орео оньһон техникээр зэбсэгжэнхэй байха зэргэтэй.

Он жэлэй ошохо тума хирургын дүй дүршэл баяжаһаар ерээ. Гэбэшье Геннадий Николаевич урда мэтэ үбшэ һэргылхэ хүдэлмэриие элүүрые хамгаалгын гол шухала асуудалнуудай нэгэн гэжэ тоолохо ёһоороо тоолоно. Тиимэһээ тэрэ промышленна предприятинуудаар, һуралсалай газарнуудаар саг үргэлжэ ябажа, медицинын темээр элидхэлнүүдые хэдэг, мүн гансашье Селенгинск тосхондо бэшэ, харин районойнгоо хүдөө нютагуудаар гаража, улад зоной дунда үбшэ һэргылэлгын асуудалаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэжэ байдаг. Тэрэ Селенгинскын 22-дохи дунда мэргэжэлэй училищиин дэргэдэхи залуушуулай элүүр энхын арадай университедэй лектор, больницынгаа хирургическа отделениин «Элүүр энхын һургуулине» хүгэлбэрилдэг байха юм.

Гадна энэ нүхэр больницынгаа политическэ гэгээрэлэй һуралсал ябуулдаг эдэбхитэй пропагандист лэн тула, оронойнгоо, республикын, мүн районойнгоо һони һонин жэшээ баримтануудтайгаар, ойлгосотой, һонор хэшээлнүүдые жэл бүри үнгэргэдэг гуримтай. Илангаяа партиин Программын шэнэ найруулгын зүбшэн хэлсэгдэжэ байха үеэр нүхэр Г. Н. Тепляшин «КПСС-эй социальна политика» гэһэн темэтэй ажалшадые танилсуулжа байхадаа, нютагай болон республикын материалнууд дээрэ үндэһэлэн һонирхолтой хөөрэлдөө, зүбшэн хэлсэлгэ гэхэ мэтые шадамаргаар эмхидхэдэг һэн. Энэ хадаа ажабайдалай ехэхэн дүй дүршэлтэй болоһон хүнэй үдэр бүриин һонирхолтой хэрэг, ажалайнь нэгэ хуби гэхэдэ зүйтэй гээшэ.

Эндэхи больницын, илангаяа хирургическа отделениин коллектив залуу мэргэжэлтэ-хирургнуудые бэлдэжэ гаргаха хэрэгтэ ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Гадна хирургическа отделениин, мүн бүхыдөө больницын бааза дээрэ врач-интернэнүүд бэлэдхэлэй хэшээлнүүдые гарадаг, тэрэшэлэн Селенгинскын медицинскэ училищидэ багшалдаг врачнуудта туһаламжа үзүүлдэг юм.

Геннадий Николаевичһаа туһаламжа абахаяа гансашье хүршэ нютагуудһаа бэшэ, мүн ондоо районуудһаа зорижо ерэдэг. Тэдэ бүгэдэндэ врач арга хабаараа туһа хүргэжэ үзэдэг гуримтай. Коммунист Г. Н. Тепляшин ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг гэжэ үшөө дахин һануулалтай. Врачнуудай залуу халаание бэлэдхэлсэхын хажуугаар, 1973 онһоо хойшо республикын медицинын эмхи зургаануудта врач-хирургнуудые бэлэдхэхэ хэрэг хүтэлбэрилнэ. Тэрэ больницынгаа партийна организациин секретаряар хэлэн жэлдэ удаа дараагаар һунгагдаа һэн. Мүнөөшье партийна бюрогойнь гэшүүн юм.

Медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй тоосоото-һунгалтын партийна суглаан дээрэ тэрэ районно партийна конференциин делегадаар һунгагдаа бэлэй. Конференци дээрэ нүхэр Г. Н. Тепляшин партиин Кабанскын райкомой гэшүүнээр, областной XXXIII партийна конференциин делегадаар һунгагдаа.

— Мүнөө үедэ манай больницын коллектив үбшэ һэргылэлгын, эмшэлэлгын талаар хэрэг ажалаа яһала урагшатайгаар ябуулна. Бидэ һаяшаг больницанууд хоорондын аптекын, флюорографиин кабинедэй байшангуудтай болообди, мүн телевизонно түхеэрэлгэтэй шэнэ рентген болон наркоз хэхэ аппарадуудтай болонхойбди. Юрэдөөл, улад зоной элүүр энхые сахиха хэрэгтэ мүнөө үе сагай шэнэ техникээр зэбсэгжэхэ гээшэ, манай хүдэлмэриин аша үрын улам эрилтэ ехэтэй болохо байһые гэршэлнэ. Энэ ушарта харюу болгон бидэ, медицинын хүдэлмэрилэгшэд, бүхы арга боломжонуудаа элсүүлэн ажаллаха ёһотойбди, — гэжэ нүхэр Г. Н. Тепляшин хөөрөө һэн.

— Архидалга ба алкоголизмтай тэмсэхэ хэрэгтэ танай зүгһөө ямар хэмжээ ябуулганууд хэгдэнэ гээшэб?

— Гүрэн түрын удха шанартай энэ хэрэгтэ манай коллектив эдэбхитэйгээр оролсонхой, — гэжэ Геннадий Николаевич үргэлжэлүүлнэ.

— Манай врачнууд архидалгада эсэргүү темээр элидхэлнүүдые согсолоод, хүдэлмэриин газарнуудаар, хамтын байрануудаар, мүн клубуудта, киногой гарахын урда тээ лекцинүүдые уншадаг, хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэдэг юм. Тэрэшэлэн һургуулинуудта үнгэргэгдэдэг түрэлхидэй суглаанууд дээрэ алкоголизмын хойшолонгууд тухай хөөрэлдөөнүүд болодог гээшэ,—гэжэ нүхэр Г. Н. Тепляшин түгэсхэлдөө мэдүүлээ һэн.

М. СУТУРИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Н. Тепляшин.

Авторай фото.

…Г ҮРЭТЭ АЖАЛАЙ, ЭЛҮҮР ЭНХЭ БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

…ЛОНИИТЫН ХЭРЭГ

…гүй байдалай түлөө … дуранай бүлгэ… …ликанска соведэй …ээлжээтэ заседани … заседани дээрэ … болон алкоголиз… …лха хэмжээнүүд …С-эй ЦК-гай тог… …гэхэ талаар архи… …далай түлөө тэм… …уранай бүлгэмэй …ородской соведэй …үдэлмэри тухай, … байдалай түлөө …публиканска бүл… …эй ээлжээтэ пле… … тухай асуудал… …эбэ. …суудалаар тус бүл… …-Үдын городской …оусалгата секре… …оров тоособо. …гүй байдалай түлөө … һайн дуранай …лан-Үдын город… «Архидалга болон … зайсуулха хэм… …ай» КПСС-эй ЦК… … бэелүүлхэ талаар … хүдэлмэри ябуул… …публиканска сове… …и тэмдэглэбэ. … соо байгша оной … байдалаар архи… …далай түлөө тэм… …эй эхин 196 орга… …хэгдэһэн байба. … мянга гаран хүн …изациин гэшүүд … уставтай зохилдуу… …дын городской бо… … соведүүдэй заседанинууд, «Ашаг үрэтэй ажалай, элүүр энхэ байдалай түлөө» гэһэн уряа доро рейднүүд саг үргэлжэ үнгэргэгдэнэ. Рейднүүдэй дүнгүүд арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведтэ, КПСС-эй горкомдо мэдээсэгдэжэ, дурадхалнууд оруулагдана.

Улаан-Үдэдэ архи худалдаха хэрэг гуримшуулагдажа байнхай. Байгша оной дүрбэ һарын туршада, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, Улаан-Үдэдэ һогтуугаар гэмтэ ябадал гаргаха ушарнууд 47 процентээр хороо. Улаан-Үдын авиазаводто, нарин сэмбын комбинадта, Сибириин отделениин Буряадай филиалда, Зүүн Сибириин соёлой институтда хүн зоной сүлөө сагаа һайнаар үнгэргэхэ арга боломжыень гүйсэд хангаха талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Соёлой-спортивна комплекснуудай хүдэлмэри һайжаруулагдана, шэнэ ёһо заншалнууд мүндэлжэ, архидалгагүй хурим түрэ гэхэ мэтэ олоной хабаадалгатай хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэнэ.

Гэхэтэй хамта архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг бүлгэмэй Улаан-Үдын городской Соведэй хүдэлмэридэ горитой дутуу дунданууд бии байһаар. Бүлгэмэй эхин организацинууд архидалгатай тэмсэхэ талаар мүнөө дээрэ гол хүсэн болоогүй байна. Городой промышленна томо предприятинуудта эхин организацинуудай гэшүүд үсөөн. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын шэлэй заводой эхин организацида 21, «Электромашина» заводто 25, трикотаж гадар хубсаһанай фабрикада 40, 1268-дахи автоколоннодо 15 хүн эхин организациин гэшүүд болонхой.

Олон предприятинуудта, жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын һэсы гутал гаргадаг фабрикада, республиканска типографида, республикын худалдаа наймаанай министерствын СМУ-да, коммунальна ажахын управлениде, хэлхээ холбооной, Буркоопсоюзай автобазануудта, 398-дахи СМП-дэ, «Бурятбыттехника» нэгэдэлдэ мүнөөшье болотор бүлгэмэй эхин организацинууд эмхидхэгдээгүй байһаар.

Һайн дуранай бүлгэмэй республиканска соведэй правлениин заседани дээрэ республиканска соведэй түрүүлэгшын орлогшо Ф. И. Унагаев, тус соведэй харюусалгата секретарь Д. Д. Дармаев болон бусад үгэ хэлэхэдээ, архидалгатай тэмсэл — олониитын хэрэг гэжэ онсолон тэмдэглээ. Тэдэнэр архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг һайн дуранай бүлгэмэй Улаан-Үдын городской соведэй хүдэлмэриин дутагдалнууд дээрэ тогтожо, туһатай һанамжа дурадхалнуудые оруулба.

Удаань республиканска бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ Д. Г. Степанов архидалгагүй байдалай түлөө тэмсэдэг Бүхэсоюзна һайн дуранай бүлгэмэй Центральна соведэй пленумэй хүдэлмэриин дүнгүүд тухай хөөрэжэ үгэбэ. Тус Пленум байгша оной май һарада Москвада болоһон байгаа.

С. ОЧИРОВ.

…ИД ТЭМСЭНЭ

… ЦК-гай «Архидалга …голизмые зайсуул… …үүд тухай» тогтоо… …айкалиин районой …э баяртайгаар һай… …е өөһэдынгөө ажа… …огто үгы хэхэ зо… …хэмжээ ябуулгануу… …лна. Тэдэнэй хүсэл … үүсхэлнүүдые …рганизацинууд, ара… …адуудай гүйсэдхэхэ … ниитын эмхинүүд … Ажалшадай өөһэ… …ээр хамтын суглаа… … хаанагүй зарлагда… … һуурин, тосхонуу… …оцентнь архидалга… …тай нютагууд гэжэ …од, магазинуудтань архи наймаалагдахаяа болёо. Сэлэнгын баруун бэеын бүхы нютагууд — Еловко, Татаурово, Татаурово станци, Ильинка, Югово, Троицк, Таловка, Мостовко, мүн ажалша зоной амардаг «Горячинск» курорт, «Байкальский бор» санатори, Котокель нуур шадархи һуурин, тосхонууд тэдэнэй тоодо оролсоно.

Хүдөөгэй ажалшад, ниитын эмхинүүд өөһэдынгөө нютагай Соведүүдтэй хамта шэнэ гурим заншалнуудые бии болгохо, соёлой болон спортивна хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулдаг болонхой.

В. ДАБАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

…ЛООРОО ХЭЛСЭЖЭ

…анай районой Барха… …ой Соведэй ажал… …тын суглаан дээрэ …гүй байдалтай ню… …о тухай асуудал …элсэгдэбэ. Нютагай …үйсэдкомой түрүүлэг… … Доржиев суглаан …дхэл хэбэ. …н участково инспек… …удаев үгэ хэлэхэдээ, … хүн архиһаа арга… …рофилакторидо эль… …районой больницын … наркологическа ка… …аргалуулжа байгшад… …гэжэ мэдээсэбэ. Ав… …а һогтуугаар жолоо… …һан 2 жолоошон эр… …гдаһан байна.

Суглаанда үгэ хэлэгшэд Ажалай Улаан Тугай ордентo Р. У. Раднаев, интернат-һургуулиин директор Б. У. Раднаев, КПСС-эй гэшүүн А. С. Галсанов, районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо О. Ц. Дондупов, районой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай начальник П. О. Доржиев, арадай судья В. Л. Миронов, районой прокурор Б. Ж. Базарсадаев болон бусад архиин муухай хойшолон тухай хөөрэжэ үгөө.

Хамтын суглаанда хабаадагшад магазинуудта архи худалдалгые болюулха, архидалгагүй байдалтай нютаг болохо гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

Б. ДОНДУПОВ.

ТАСС
ХИЛЫН
СААНАҺАА

НРПЛ-эй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ВЬЕНТЬЯН. Лаосой Арадай Революционно партиин ЦК-гай ээлжээтэ пленум эндэ болобо. НРПЛ-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Кейсон Фомвиханай партиин IV съездэ НРПЛ-эй ЦК-гай политическэ элидхэлэй проектые, мүн 1986—1990 онуудта ЛНДР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектые тэрэндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсээ.

Пленум дээрэ экономическа хүтэлбэрилгые шэнэдхэн хубилгалгын асуудалнуудаар республикын арадай ажахын элдэб һалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэдэй элидхэлнүүд шагнагдаһан, уласхоорондын байдал болон Лаосой революцида тэрэнэй ямар нүлөө үзүүлһэн тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байгаа. НРПЛ-эй III съезд дээрэ тодорхойлогдоһон партиин политическэ хараа шэглэлые, стратегие, тактикые баримталжа байһанаа пленум үшөө дахин батална.

ҺУНГАЛТАДА БЭЛЭДХЭЛ ДҮҮРЭБЭ

СОФИ. Социалис Болгариин Арадай суглаанда, засагай нютагай зургаануудта июниин 8-да үнгэргэгдэхэеэ байһан һунгалтада бэлэдхэл дүүрэбэ. Һургуулиин урда тээхи кампаниин үедэ болгар арад БКП-гэй ба НРЮ-гэй правительствын дотоодын болон гадаадын политикые, социалис оронуудтай, нэн түрүүн СССР-тэй политическэ ба экономическа холбоогоо бэхижүүлхэ политикые гүйсэд дүүрэнээр һайшааһан байгаа гэжэ БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Эсэгэ оронoo хамгаалгын Фронтын Национальна Соведэй Түрүүлэгшэ П. Кубадинский мэдүүлбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой байгша оной январиин 15-да хэһэн Мэдүүлгые, энэ зуун жэлэй эсэс болотор ядерна буу зэбсэг усадхан зайсуулха талаар КПСС-эй XXVII съезд дээрэ баталагдан абтаһан программые болгар арад нэгэн һаналтайгаар дэмжэнэ. Ядерна туршалгануудые нэгэ талаһаа зогсоолгоёо байгша оной августын 6 болотор һунааха тухай СССР-эй шиидхэбэриие Болгариин ажалшад һайшаана.

БКП-гэй XIII съезд дээрэ хараалагдаһан түсэбтэ юһэдэхи табан жэлдэ ороной экономическа хүгжэлтын программа хүн зоной анхарал ехээр татана гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Орон дотор үнгэргэгдэһэн һунгалтын урда тээхи суглаанууд дээрэ 3 миллион шахуу һунгагшад хабаадаба.

СОВЕТ-ИНДИИН ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ—ПРОМЫШЛЕННА ПАЛАТА

ДЕЛИ. Индиин-совет худалдаа наймаанай-промышленна палата эндэ нээгдэбэ. Тэрэниие эмхидхэн байгуулга Индиин ба СССР-эй хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа харилсаае саашадань үргэдхэхэ замда шухала алхам болохо байна гэжэ Индиин худалдаа наймаанай бүлэгөөрхид сэгнэнэ. Индиин правительствын гэшүүд, Индиин олохон компанинууд болон фирмэнүүдэй түлөөлэгшэд тэрэниие нээлгэдэ зорюулагдаһан баярай суглаанда хабаадаһан байгаа.

Индиин премьер-министр Раджив Ганди худалдаа наймаанай-промышленна палатые эмхидхэгшэдтэ бэшэг эльгээбэ. Индиин ба Советскэ Союзай хоорондохи хани барисаан бата үндэһэ һууритай юм. Энэ палатые байгуулга нимэ хани барисаае улам бэхижүүлхэ байна гэжэ тэрээн соо хэлэгдэнэ.

НЬЮ-ИОРК. Замбуулинай дайдые амгалан тайбан зорилготойгоор хэрэглэхэ талаар ООН-ой комитедэй сессиин зүблэхэ зүйлдэ замби түбиие амгалан тайбан байдалда ашаглаха харгы замууд гол асуудал болгогдожо оруулагданхай. 2000 оной һүүл болотор замбуулинай дайдые амгалан тайбан байдалда хэрэглэхэ, тэндэ буу зэбсэгүүдые гаргуулхагүй гээшэ гол зорилгомнай болоно гэжэ Генеральна Ассамблейн 40-дэхи сесси дээрэ баталагдан абтаһан тогтоол соо хэлэгдэнэ. Ядерна буу зэбсэгүүдэй аюул тохёолдуулһан «одото дайнда» бэлэдхэлые зайсуулха, тэрэнэй орондо «одото амгалан байдал» хангаха гэһэн зорилгые шиидхэхын түлөө Советскэ Союз эдэбхитэйгээр бэлдэжэ байна гээд СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшын түрүүшын орлогшо В. С. Сафрончук тэмдэглэбэ.

ООН-ой КОМИТЕДЭЙ СЕССИ

США-һаа ООН-ой дэргэдэ байдаг түлөөлэгшэ Джозеф Рид ООН-ой штаб-байшан соо үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ООН-до тэдэнэй дуугаа үгэхын тула Холбоото Штадууд Африкын оронуудта туһаламжа үзүүлхэ аргатай юм гэжэ мэдүүлээ. Африкын экономическа байдалые шүүмжэлхы ёһоор хаража үзэхын тула хүдэлмэреэ эхилһэн ООН-ой Генеральна Ассамблейн тусхай сессиин дүүрэһэнһээ хойшо хэдэхэн часай үнгэрһэн хойно тэдэ иимэ политическэ хардалга гүрдэлгэ хэһэн байгаа гэжэ шэнжэлэгшэд тэмдэглэнэ.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ БҮХЭДЭЛХЭЙН СОВЕДЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ХЕЛЬСИНКИ. Ливанда эсэргүүсэн Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулга үүдхэһээр дүрбэдэхи жэлэй ойн эдэ үдэрнүүдтэ гүйсэбэ. Гасалан зоболон ехээр үзэһэн Ливанай эхэ нютагта Израилиин булимтарагшад түйлай ехэ гарза хохидол ушаруулһан байгаа. Энэ ээрхэг түримхэй ябуулгань Палестинын Сабра, Шатила лагерьнуудта булимтарагшадай шуһата муухай гэмтэ ябуулганууудта хүргөө һэн гэжэ Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй эндэ толилогдоһон мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

Эндэхи бүхы оронуудай арадуудай эрхэнүүдые тоонгүй, Израиль хара амяа хараһан харата ябуулганууудые үүдхэнэ гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Дүрбэн жэлэй хугасаа соо ливан арад Израилиин булимтарагшадта эсэргүүсэн баатар габьяатайгаар тэмсэнэ. Эдэ бүхы жэлнүүдтэ бүхы дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүсэнүүд тэдэниие үргэнөөр дэмжэжэ байнхай.

Израилиин ээрхэг түримхэй ябуулга Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые гуримшуулан шиидхэхэ хэрэгтэ ехэ хойшо татана.

Совет-американ хөөрэлдөөнүүд

ЖЕНЕВЭ. Ядерна ба замбуулинай буу зэбсэгүүд тушаа совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй үндэһөөр замбуулинай буу зэбсэгүүдэй бүлэгэй заседани эндэ болобо.

• • •

ЖЕНЕВЭ. Ядерна болон замбуулинай буу зэбсэгүүдээр эндэ үнгэргэгдэжэ байһан совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй үндэһөөр дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна буу зэбсэгүүдэй бүлэгэй заседани болобо.

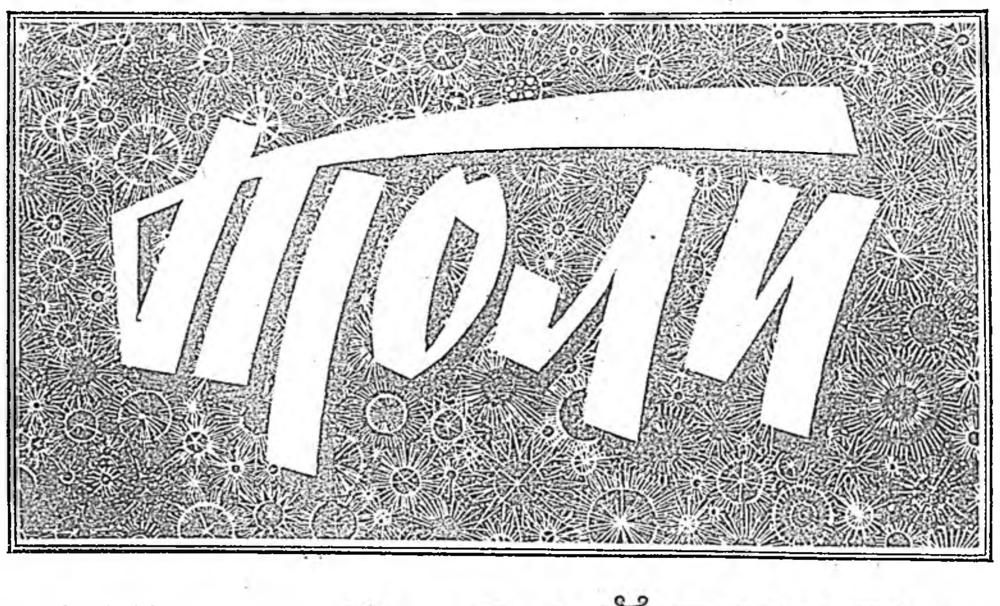

«БЭЛЭН БАЙГТЫ!»

ДАЙНАЙ түлэг абажа байһан 1942 ондо Дөрбэн юһэн наһанайнгаа богоные алхажа үрдэдүй Алексей Козлов сэрэгтэ мордоһон юм. Агаарай стрелково десантна гвардейскэ 9-дэхи полкдо сөөргөр дайшалхы замаа эхилһэн байна.

— Курско-Орловско шэглэлэй байлдаанда хабаадалсаһанаа наһанайнгаа һүүлшын үдэр хүрэтэр мартахагүй хэб даа,— гэжэ Алексей Иванович мүнөө хөөрэнэ.— Одоо даа, тэнгэри газар хоёр нииллэжэ байна гү гэжэ һанахаар байгаа һэн. Курска областиин хойто захада Поныри гэжэ тосхон бии юм. Тэрэхэн тосхон таба дахин манайхиин ба немецүүдэй гарта ороһон байна. Энэ тосхоние сүлөөлхэ үедөө взводоймнай комсорг Сараев — минии дүтын нүхэр, алуулашахан юм. Үхэлтэ һомондо дайрүүлшаһанаа гайхаһан, хэндэшьеб гомдоһон шарайтай, гүлмэрхэн нүхэрэйм нюдөө анинхай, плащ-палатка дээрэ хэбтэжэ һэниинь мүнөөшье нюдэндэм харагдажа байна. Тиигээд удангүй өөрөөшье шархатаашоб даа. Дайсанай томо снарядай түгдэрхэй нюдэн дороминь шаагдаһан, госпитальнуудта аргалуулжа ябаһаар өөрынгөө частьһаа таһаршооб...

Һайн болохолоороо, Алексей Козлов баһал фронт руу эдхоо. Тиимэһээ ондоо частьда эльгээгдэжэ, младша сержант Алексей Козлов эрэлхэг зоригтойгоор дайлалдаа. Тиигэжэ зэрлиг фашис нохосуудые намналсан, эшээндэнь хүргэжэ даралсаад, эрэлхэг зоригто сэрэгшэ түрэһэн нютагаа бусажа ерээ һэн. «Дайшалхы габьяагай түлөө» хоёр медаль үбсүүень шэмэглэнхэй байгаа.

Хориин районой Анаа нютагайнь түрэл колхозой ажахы нилээн уруугаа орошоһон байгаа гэжэ мэдээжэ. Амгалан сагые асаралсаһан Алексей хүбүүн хамсыгаа шаман, ажахыгаа һэргээлсэхэ гэжэ шиидээ.

ВЛКСМ-эй райком партиин райкомтой зүбшэлдөөд, эрэлхэг сэрэгшэ ябаһан комсомолецые дуудажа, инструкторай тушаал дурадхаа һэн.

— Хүдэлхэб! — гэжэ сэрэгэй уставай ёһоор хүбүүн харюусаад, хүдэлмэридөө халуунаар шунажа ороһон юм. Тиимэл хадаа хахад жэлэй үнгэрхэлөөр, ВЛКСМ-эй райкомой секретаряар һунгагдаһан байгаа бээз.

— Тэрэ үедэ комсомолой райкомой секретариин хүдэлмэри захадаа хүртэшэгүй, ехэ байгаа. Гансахан мориёо үбэлдөө шаргада, нажартаа тэргэдэ оруулаад лэ, район соогуураа ябажа, нилээн ехэ юумэ бүтээгшэ һэм, — гэжэ дайнай ба ажалай ветеран мүнөө дурдана. — Райкомдо хүдэлжэ байхадаа, ВКП(б)-гэй гэшүүн бологдоо. 1947 ондо партиин райкомой инструктораар дэбжүүлэгдээ һэнби. Харюусалгамни бүри ехэ болошоо һааб даа. Одоол үдэр, һүниие мэдэнгүй хүдэлхэш даа. Ямаршье суглаан-хураал ажалай һүүлээр зарлагдадаг байгаа. Заримдаа һүниин тэнгэй һүүлээр, үглөөгүүр болохоёош байхада дүүрэхэ...

Үнэхөөрөөшье, дайнай һүүлээр худоо нютагуудта хэцүүшэ ажал задагай байһан лааб даа. Колхознигуудай, совхозой хүдэлмэришэдэй баатарлиг ажалай ашаар, тэдэнэй ажалые эмхидхэжэ байһан тэрэ үеын комсомолой, партийна хүдэлмэришэдэй ашаар ехэ юумэн туйлагдаһан байна ха.

Партиин Буряадай обкомой дэргэдэхи партийна һургуулида һураад, Алексей Иванович Козлов 1953 ондо Хориин районой «Красный партизан» колхозой түрүүлэгшээр эһлэгдээ һэн. Колхозой материальна үндэһэ һүүри түлөөр байгаа. Орөйдоол гансахан «полуторка» машинаар ямар хэрэг бүтээхэбши?

Тэд шэнэ түрүүлэгшэ эрилтэ ехэтэй, үсэд нэтэрүү хүн байшоо. Шэнэ ёһоной эрилтые колхозынгуудта һайса ойлгуулаад, тэдэнэйнгээ ажалые эмхидхэжэ шадаһанайнгаа түлөө Москвада Худоо ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадаа һэн.

Удангүй колхозуудай совхоз болгогдохоор, «Красный партизан» колхоз Анаагай совхозой отделени болгогдоо һэн. Тиихэдэнь А. И. Козлов тэрэ отделениие эрхилэгшээр 17 жэлдэ ажаллаа. Тус отделени хадаа хонин һүрэг үсхэбэрилхэ шэглэлтэй байгаа. Хони үсхэбэрилхэ хэрэгтэ габьяатай байһанайнгаа түлөө А. И. Козлов «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан байна.

Алексей Иванович Козлов пенсидэ гараадшье байхадаа, миин һуугаагүй. Шугын-Эбэрэй луговодуудай звеное тэрэ хүтэлбэрилбэ. Тэрэнэй хүтэлбэрилһэн луговодуудай уһалһан, харууһалһан газарһаа үбһэнэй үндэр ургаса ходо абтажа байгаа юм.

Мүнөө А. И. Козлов—ветерануудай районно соведэй түрүүлэгшэ, КПСС-эй райкомой партийна комиссиин гэшүүн. Сэрэгэй-патриотическа талаар залуушуулые хүмүүжүүлхэ хүдэлмэридэ тэрэ ехэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Залуушуултай, һурагшадтай ходо уулзажа, зүб мүрыень заажа байдаг хадаа дайнай ба ажалай ветеран хүн зондо хүндэтэй.

— Залуу наһанһаа сэдьхэл бодолоо арюуханаар абажа ябагты, хогшол суглуулгын хорхойдо зүрхэеэ бү эдюулэгты. Минии үетэн гээшэ хогшол зөөриин хорхойе низа дараад лэ, Эхэ орондоо дурлаха, гадаадыншье, дотоодыншье ангиин дайсадые үзэн ядаха үндэр мэдэрэлые сэдьхэл соогоо бадаргажа ябадаг байгаа. Энэ дэлхэйн гүйсэд эзэн болошохо һанаатайшуул мүнөөшье бии бшуу даа. Тэрэниие мэдэжэ, хэдынэйшье сагта Эсэгэ ороноо хамгаалан бодохоор бэлэн байгты! — гэжэ Алексей Иванович залуушуулда ходо заажа байдаг юм.

Э. БУДАЕВ,
худөө бэшэгшэ.

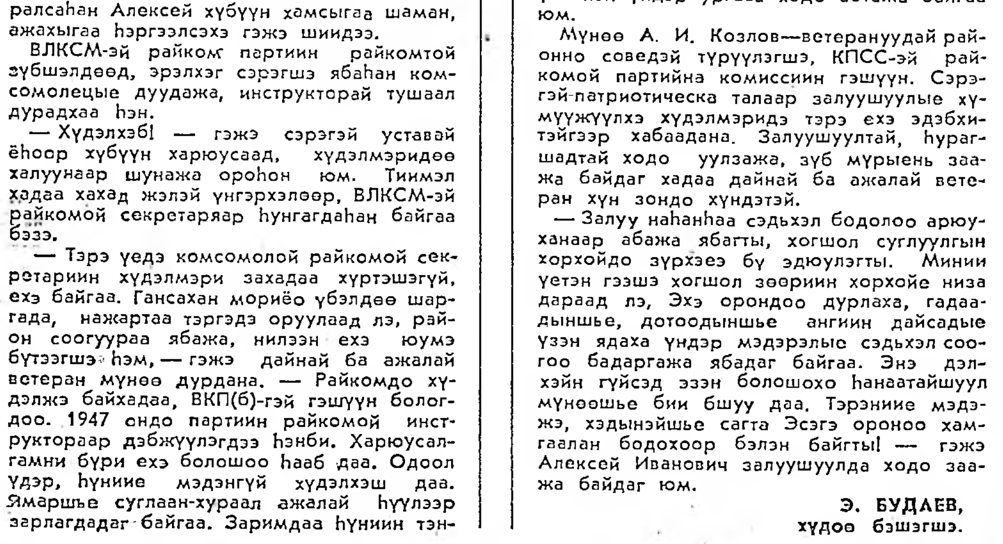

Дутар Дылгыровэй «Амар заяагүй амаралта» гэһэн шог зүжэг табяад, Гүрэнэй академическэ буряад драмын театр энэ жэлэйнгээ сезониие түгэсхэбэ. Мүнөө үеын худөөгэй ажабайдалда зорюулагдаһан хурса зүрилдөөтэй энэ зүжэг харагшадай зүгһөө халуунаар угтагдаа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Зүжэгэй нэгэ үйлэһөө абтаһан сценэ. 2. Буряадай АССР-эй арадай артист Михаил Елбонов ахалагша хонишон Жамбалай рольдо.

Р. БАЗАРОВАЙ фото.

«ҺАЙН ҺАЙХАНИИЕ ХҮСЭГШЭБ!»

Зуу дахин шагнанхаар нэгэ дахин хара гэһэн үгэ бии гээшэ. Тэрэниие бага ондоо болгоод хэлээ һаа, иимэ: зуу дахин уншанхаар өөрынгөө нюдөөр нэгэ дахин хара, шэхээрээ шагна. Алдар суута лётчик-туршагша Марина Поповичые харахадаа, энэ үгын үнэхөөрөөшье зүбые үшөө дахин ойлгооб.

Марина Попович. Энэ нэрэ бүхы орон соомнай мэдээжэ. Имагтал дэлхэйн 101 рекорд тэрэ табяа юм. Нэгэдэхи классай лётчик-туршагша, СССР-эй спортын габьяата мастер. Техническэ эрдэмэй кандидат... Нэрэ зэргэнүүдынь олон даа.

Буряад орондо ерэһэн ушараа тэрэ иигэжэ тайлбарилна:

— Урзанда зун БАМ-ай «алтан залгалаа» табилгада ерэһэн аад, энеэдэтэйшье юм гү, ухибүүнэй үбшэн — уушханай хадхаляа хүрөөд, Улаан-Үдэһөө һөөргөө бусаха баатай болоо һэм. Пенсидэ гарахадаа, энэ үриеэ бусаангаа заабол танда айлшалхаб гэһэн үгэ эзэдтэ мордолгон дээрээ үгөө бэлэйб. Мүнөө пенсидэ гараһаар хоёр һара арайл боложо байхадаа, хэлээшэеэ дүүргэхэ гэжэ танай нютагта морилбо гээшэб.

Партиин обкомой Политическэ гэгээрэлэй байшангай Ехэ зал соо «Авиаци — үсэгэлдэр, мүнөөдэр, үглөөдэр» гэһэн темээр алдар домогто лётчигой лекци шагнаха золтой байгдаба. Тэрэ үдэртөө Марина Лаврентьевна авиационно, «Электромашина» заводуудта, Зүүн-Сибириин технологическа институдта болоһон уулзалгануудта хабаадаад ерэһэн байгаа. Юрэ, миил айлшалхаяа тэрэ ерээ бэшэ, харин бүхэсоюзна «Знание» бүлгэмэй даабаряар лекцинүүдые уншана.

Зал соо хүн зон дүүрэсэ сугларанхай. Урид тогтоогдоһон сагһаа хэдыхэн лэ минута үнгэржэ үрдеэшье юм гү, хажуудахи үүдээр сэрэгэй авиациин ногоон формо үмдэһэн, мүр дээрээ полковнигой гурбан мүшэтэй залуубтар эхэнэр орожо ерээд, трибуна тээшэ шууд шэглэбэ. Сугларагшад тэрэниие удаан үргэлжэлһэн альга ташалгаар угтаха юм. Урда гаража, зуг татаад, зоной амаршалгада харюу болгон, эртын хюруугаар хяазалагдаһан толгойгоо дүхэгэд гүүлэн, дохино.

Орожо ерэмсээрээ бүхы суглараагшадай дура сэдьхэлые гансата буляажархиба хаш. Басаган маягаа алдаагүй тунгалаг түргэн харасатай.

Зунай аадартал түргэн хөөрөөтэй. Богонихон саг соо эды олон юумэ хэлэжэ үрдидэгынь гайхалтай. Һурамхи болоогүй хүндэ тэрэниие шагнаханьшье бэрхэтэй шэнги. Гал бурмадал миин лэ бусалжа байна. Сэхыень хэлэхэдэ, иимэ хурса түргэн хэлэтэй хүниие шагнаһанаа һананагүйб. Булта сугларагшад үгэ бүхэниень тодожо, амяа таташанхай һуунад.

— Ажалайнгаа һүүлээр намайе шагнахаяа ерэһэндэтнай баяртайб. Энэ юун бэлэй? А, ойлгооб, ойлгооб актриса болохо гээ хүн байнаб. — Ялагар лаампануудые носоогоод, фотограф зурагыень буулгана. —Олон эхэнэрнүүд харагдана. Таниие һайн ойлгоноб. Эхэнэрэй үгыдэ, эрэшүүл юун мүртэй эдеэ шанажа шадахаб даа. Минии кухнида байхадам, нүхэрни телевизорэй урда һуунхай: «Саша Рагулин!» гэжэ хашхаржа байжа, хоккей харашадаг юм. Эхэнэр түрэһэн хадаа туйлажал гараха гүбши. Хилын саагуур ябахадам, гэрэй ажал хэдэг хэды эхэнэрнүүдые баридагбта гээд һурадаг. Тиихэдэнь манай орондо гэрэй ажал хүлһөөр хэдэг эхэнэрнүүдтэ орходоо лётчик-туршагшые һураггүй бэлээр олохот эжэ харюусадагби.

Самолёт туршаха гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ юм даа. Жэшээнь «Антей» түхэлэй самолёдто гансал таблаануудайнь тоо хэдэн миллион болодог. Тэдэнэй тус бүридэнь таблаһан хүдэлмэришэнэй тусхай тамга байдаг. Хүдэлмэришэнһөө эхилээд лэ бидэнэр лётчигууд хүрэтэр — булта нэгэ хэрэг хэжэ байдаг хадаа онсо харюусалгаяа мэдэржэ, эбтэй байдагбди. Абарга томо «Антейе» туршажа үзэһэн байхаб. Ниидэлгынь шэгнүүр хүндэ. Хэдэн арбаад мянган мориной хүсэтэй двигательнүүдэйнь хүдэлжэ эхилхэдэ, гайтайхан байдаг. Гүйдэлдөө орожо, зурууданаа мөөрөө таһалжа, өөдөө хөөрэхыень хараһан нэгэ хошон үгэтэй хүн: «Агаарта орходоо нилээд лэ хүндэ шэгнүүртэй зүйл дэгдэшэбэ гээшэ ха», — гэжэ хэлээ юм гэдэг. Зүйтэйгөөр лэ хэлээ гэжэ бишье һанадагби.

Ниидэхэһээ урид газар дээрэ, уһан соо энэ самолёдые бута биса зорёон сохидог. Нэгэ дахин бэшэ, олон дахин ниидэжэ гараад, газар дээрэшье, уһан дээрэшье һуулгахаш, бороон соогууршье ниидхүүлхэш, штопортошье оруулаад үзэхэш. Һүүлэй һүүлдэ самолёдоо эгсэ доошонь эгээл түргэнөөр шуумайлгажа, тэсэмгэй батыень туршадаг гээшэ.

Онсо һонирхолтой үшөөшье олон зүйлнүүд тухай Мария Лаврентьевна хөөрөө. Абяае хоёр дахин ахихын түлөө ами наһаяа үгэһэн лётчигуудта тэрэ «Хождение за два маха» гэһэн номоо зорюулаа юм. Тэрэнь һаяшаг хоёрдохёо хэблэгдээ.

Реактивна авиаци гэжэ үлүүсэ шунангүй урданайнгаа самолёдуудые мартажа болохогүй. 1947 ондо бии болоһон АН-2 мүнөө болотор ниидэһээр ха юм. Тэдэнэй нэгэниинь Уласхоорондын авиационно федерациин шиидхэбэреэр Парижай Ле Бурже аэродром дээрэ мүнгэн шэрээр шэрдэгдэжэ, мүнхын хадагаламжада табигдаха.

— Ойлгоно гүт, али үгы гү, нэгэ мотоортой юрын АН-2 самолёт табигдахань шуу,—гээд, үгэ хэлэгшэ шагнагшадтаа хандана. Лекциингээ эгээл харюусалгатай, онсо һонирхолтой хубинуудта Мария Лаврентьевна хоёр гарнуудаа нюурэйнгаа урда асаржа, нюдөө ехэ болгоод, хоолойгоо шахажа, эрэ хүндэл бүдүүнээр, үе-үеэр үгүүлэн, дуугарха юм.

— Дайнай һүүлээр бүхы конструкторнуудай үрдилдэн, реактивна самолёдуудые зохёожо эхилхэдэнь, гансал Антонов дабхар далитай бишыхан самолёт бүтээгээ бшуу. Дүшөөд жэл соо тэрэнь арад зондо хэды ехэ алба хээ гээшэб манай орондо, бүхы дэлхэй дээгүүршье!

СССР-эй лётчик-космонавт П. Р. Попович Марина Лаврентьевнагай хани нүхэрынь гэжэ мэдэнэбди. Тиимэһээ космонавтикын асуудалнууд тухай лекциингээ үедэ тэрэ хөөрөө, замбуулинһаа буулгагдаһан зурагуудые харуулаа. «Энэ харана гүт, танай Байгал, — гэжэ заагаад, шоглон нэмэнэ: — Урдань тон лэ сэбэр тунгалаг уһатай нуур байгаа юм гэлсэгшэ».

Түгэсхэлдэнь М. Л. Попович «Нютагай тэнгэри» гэһэн өөрынгөө шүлэгые уншаба.

— Ходошье шүлэг бэшэжэ ябадаг бэшэб. Энээниие Баруун Берлиндэ үнгэрһэн пресс-конференциин һүүлээр бэшээ хүм. 90 асуудалда харюусааб. Космонавтнууд, бидэнэр, лётчигуудшье, эб найрамдалай үрэһэ таржа, түрэл оронойнгоо алдар солые дээрэ үргэжэ ябадаг гээшэбди.

Лекциин һүүлээр мэдээжэ лётчигто хэдэн асуудалнуудтайгаар хандаабди.

— Түрүүшынхеэ агаарта хэзээ дэгдээ һэмта?

—1948 ондо. Тэрэ гэһээр 5,5 мянган час агаарта ниидээб. Сэрэгэй лётчигуудай училищи дүүргэһэнби. Нэгэшье дахин өөрөө самолёт жолоодожо, агаарта гараһан хүн, авиацитай бүхы наһан соогоо холбоотой байха хубитай. Ниидэжэ, дэгдэжэ ябахада, хэды һайхан гээшэб.

Лётчик болоогүй һаа, хэн болохо байгаабта?

— Геолог. Мүнөөшье шулуунуудые суглуулдагби. Нилээд ехэ коллекцитэйб.

— Хоёр басагадтай гэжэ дуулаһанбди.

— Тиимэ. Нэгэнь Москвагай Уласхоорондын харилсаануудай институдай 1-дэхи курс дүүргэжэ байна, нүгөөдэнь аспирантурада һурадаг.

— Эхэнэр хүнэй сэдьхэлдэ һаатай олон юумэн байдаг гээшэ ааб даа...

— Зүб хэлэнэт. Гэртэхиндээ эдеэ шанаха дуратайб. Үдэр, һүнигүй лётчик боложо ябаха бэшэ ха юмши. Шулуунуудта дуратайгаа хэлээ һэм. Үшөө ногоо, бургааһа, мододто, юрэнхыдөө, байгаалида [illegible] тасатайб.

—Коммунист гүт?

—Тиимэ. 1957 онһоо [illegible]

— Энэ дэлхэй дээр [illegible] дүүргэхэ эгээл эрхим [illegible] юун гэжэ һананабта?

— Хүн зондо туһалх[а] [illegible] һайханиие хүсэхэ.

— Журналистнуудтай [illegible] харилсаатайбта?

— Һайн. Өөрөөшье [illegible] Журналистнуудай хол[боо]н гэшүүн гүби даа. Та[н…] публикын аха дүү жур[налистнуу]дта намһаа халуун [...] хүргыт.

Эдэ үгэнүүдые Мари[на Лав]рентьевна Полит-гэ[гээрэлэй] байшанһаа «Байгал» [...]цын үүдэн хүрэтэр ош[...]рендаа хэлэбэ. Хахасал[...]рэ блокнодыем абаа[д...]жэ бэшээ: «Буряад Ү[нэн» га]зетын уншагшадта ажа[лай...] зохёон байгуулхы ту[...]нуудые хүсэнэб! М. П[опович] 4.6.86 он».

Н. БАДМАРИНЧ[ИНОВА].

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Л. [Попович] Зүүн Сибириин техн[олог]ическа институдай с[...]нэртэй.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВ

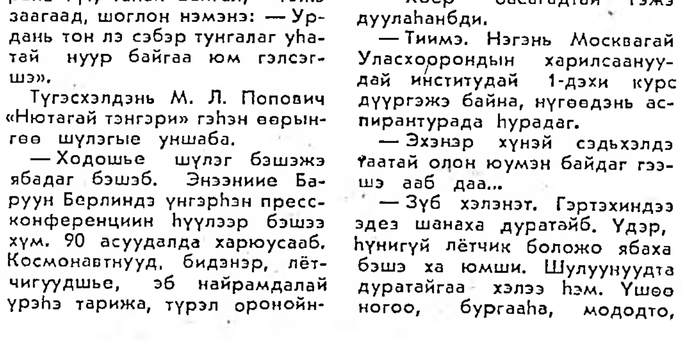

Читателям
газеты «Буряад Үнэн»
С пожеланием трудовых
и творческих свершений.
М. Попович 4.6.86 г.

футбол

ДЭЛХЭЙН ХЭБЛЭЛЭЙ ТОЛИДО

Футболоор дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй түрүүшын наадануудые ФРГ-гэй хэблэл үргэнөөр шэнжэлэн тайлбарилна.

«Мексикын газар нютагай далайн уһанай нюрууһаа һураггүй дээшээ оршодог, ехэ халуун байдаг дээрэһээ футболистнууд бүхы саг соогоо эршэмтэйгээр наадажа шадахагүй юм гэжэ Менотти, Бекенбауэр болон Пеле тэмдэглэһэн байна. Гэбэшье тэдэнэр бултадаа алдуу гаргаа,— гэжэ «Бильд» газетэ бэшэнэ.— Бүхы талмай дээгүүр хурдан түргэнөөр, эдэбхитэй һайнаар наадажа, совет футболистнууд венгр спортсменүүдэй бүхы этигэл найдалые буруу һүргөө. 30 градус халуунда 6:0 тоотойгоор шүүбэ. «Сухаришагүй» совет футболистнууд гурбан нюусатай байһан дээрэһээ иимэ ехэ амжалта туйлаа.

Түрүүшынхинь—Киевэй «Динамо» болоно. Венгриин суглуулагдамал командатай уулзалгада хабаадаһан СССР-эй командын 13 футболистын 9-ниинь энэ клубые түлөөлһэн байгаа. Майн 2-то тэдэнэр Мадридай «Атлетико» гэжэ клубые шүүгээд, Европын кубогта хүртөө һэн. СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ Киевэй 12 футболист ороно. Гэхэ зуура Киевэй «Динамын» ахалагша тренер Валерий Лобановский ороной суглуулагдамал командые толгойлно.

Хоёрдохинь — һорилго бэлэдхэл мүн. Футболистнуудай халуунда, үндэр дээрэ газарта дадахынь тула энэ команда февраль һарада Толукада һорилго бэлэдхэл хээ һэн. Тиихэдэ һорилгонь үдэ багта үнгэргэгдэдэг байба.

Гурбадахинь — эрхим. һайн түсэблэлгэ болоно. Совет мэргэжэлтэд дэлхэйн чемпионадай эхилхын урда тээ ууха ууһыень шэнжэлһэн, хангалгатайнь танилсаһан байгаа. «Бильд» газетын шэнжэлэгшэ Макс Меркель иигэжэ бэшэнэ: «Совет футболистнууд ехэ ерээдүйтэй байна».

* * *

Футболоор дэлхэйн түрүү эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр. Июниин 5-да нэгэдэхи бүлэгтэ Италиин — Аргентинын, Болгариин — Урда Корейн, гурбадахи бүлэгтэ Франциин — СССР-эй суглуулагдамал командануудай хоорондо наадануудай үнгэргэгдэһэн байгаа.

Франци болон СССР-эй суглуулагдамал команданууд Леон хотын «Леон» гэжэ түбэй стадион дээрэ уулзаба. Түрүүшын тайм аалин намдуугаар үнгэрөө. Хоёрдохи таймда наадые [illegible] Уданшье гүй франц футболистнууд [illegible] 9-дэхи номерой Фернандес харюугай бүмбэгэ [illegible] Тиигэжэ энэ һонирхолтой уулзалга 1:1 тоотойгоор дүүрээ.

Италиин — Аргентинын болон Болгариин — Урда Корейн [illegible] 1:1 [illegible]

(ТАСС)

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «[...]эй ЦК-гай Политбюро[...] ТАСС-ай материал. «Ма[...]лай продукци үйлэдбэр[...] эрид дээшэлүүлхэ», «КП[СС-эй] обкомдо, Буряадай АС[СР-эй] Министрнүүдэй Соведтэ, [...] союзуудай соведтэ [...] ВЛКСМ-эй обкомдо»—[...] хандалгануудаа. «Саг х[...]гүй» — рейдын материал.

Хоёрдохи хуудаһанда. [...]тийна ажабайдал: эко[...] хүтэлбэрилэлгэ». «Тодорх[...]рилгонууд хараалагдаһан» — В. Тугутовай статья. [...] ажахын талаар ашаг[...] «Муй дээрэ город бодх[...]» — В. Юдинэй статья. «Бур[яадай] АССР-эй Верховно Соведэ[й] үргэлжын комиссинуудт[...] тогтоол. «Гол һалбаримна[й...]нин ажал», «Туйлаһанаар[...] наагаа амарангүй»—П. Ла[...]вай статья. СССР-эй Вер[ховно] Соведэй Президиумэй [...]

Гурбадахи хуудаһанда. [«Бу]ряад ороной эрдэмтэд ям[ар] дэлмэри хэнэб». «Ажабай[дал]тай нягта холбоотойгоор[...]» А. Коротаевагай статья. «[...] бэрсэг дэлхэй дээрэ» — Т[АСС-]ай болон АПН-эй мэдээсэл[...]

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «[...]ботын галханай» материал[...] Соносхолнууд.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА [illegible]

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

Будамшуу

«ТИИХЭЛ ЮМ ҺЭН, ШҮДХЭРЫЕ!..»

БЭ ҮҮЛЭЙ үедэ манай ажабайдалые заһуурхуулхэ шэглэлтэй тогтоолнууд удаа дараалан баталагдажа, үнэхөөрөөшье, амилхада хүнгэн болоһон байна. [illegible]

Ажал хэрэгүй, олзо олоор ябадалтай хэгэдэг тэмсэлые эрид шангадхаха тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүд Соведэй тогтоолнууд, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй тухай Указ тунхаглагдажа, [illegible]

[illegible] шэ — манай ажабайдалай арюухан агаарые гутаагшадтай наһаараа тэмсэһэн намда хүнгэн болоjo үгэхэ гэжэ би магнайгаа хаха баярлан алдааб. Юундэб гэхэдэ, эдэ мэтын этэгээдүүдтэй тэмсэхэнь нэгэ үе ехэ хүшэр болошоһон юм.

[illegible] гаргаба. Хойноһооһь һэмээхэн дахалдаад ябабаб.

Удангүй 16 гү, али 17 наһанай басага дахуулһан эхэнэрые үнөөхимни зогсоогоод, сүүмхэеэ нээжэ, хабар-намарай шэб шэнэ сабхи гаргажа харуулба. Аралжааша һамганай ара нюрганһаа дүтэлөөд, тэрэ сабхиень харахадам, гуталай магазинай тагууд дээрэ харагдадаггүй, югослав үйлэдбэриин, үндэр нариихан һүеы[...] [illegible]

— Иимэ сэбэрхэн басагантнай хуушан сабхитай ябаха юм аал? Саг ондоо болоо гэжэ мэдыт! Үетэн басагадынь экстра-модно юумэнүүд ябахал,—гэжэ байжа сабхи наймаатайнь шаб шабхан шабжараад, гал дээрэ шара тоһо адхаба.

— Энэ сабхитнай магазиндаа далан түхэригтэ бшуу. Хоёр дахин үлүү сэн эрихэдээ эшэнэгүйбта?—гэжэ би хажуу [illegible]

һаяа абажа, үзүүрээрнь урагшань ёдойлгоод, тэдэнэр тээшэ даб гэбэб. Гуурһыем жада гэжэ һанаа ха, барандаа хүхэ-сагаанууд болоод, харсагаһаа үргэһэн тахяанууд шэнги, иишэ тиишээ үрхирэлдөөд үгы болошоһон байгаа. Үнөөхи басага дахуулһан эхэнэрнишье тэдэниие дахаад үгы болошоо. Баарһан даа, хашаланда орохoдoo, аралжаа наймааша эхэнэрэй альбан-жэлбэн үгэдэ [illegible]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-85, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-2?, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35. Н-02430. Заказ № 132. Индекс 04608